

**Driemaandelijks tijdschrift
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

ROOKT TABAK
VANDER CRUYSSSEN
NEVELE

'T IS DE BESTE

DE SMOORDER
A. Van Der Cruyssen
NEVELE (bij Gent)

A. Van Der Cruyssen
NEVELE (bij Gent)

A. Van Der Cruyssen
NEVELE (bij Gent)

The advertisement features a central illustration of a smiling man wearing a hat and a suit, holding a lit cigarette. The background shows a landscape with tall, dark trees. Below the illustration are three cigarette packs: one on the left, one in the center with a label 'DE SMOORDER' and an illustration of a man smoking, and one on the right. The text 'ROOKT TABAK VANDER CRUYSSSEN NEVELE' is prominently displayed at the top, and the slogan ''T IS DE BESTE' is written in a stylized font.

SEPT.-DEC. 1985 — JAARGANG XVI — AFLEVERING 3-4

Bij de kaftfoto : Affiche van de tabaksfabriek Van der Cruyssen, Nevele, uitgegeven tijdens de periode toen de heer Omer Dias het bedrijf leidde. (Museum Rietgaverstede, Nevele.)

**Driemaandelijks tijdschrift
van de heemkundige kring**

HET LAND VAN NEVELE

Vereniging zonder winstoogmerk

SEPT.—DEC.1985 — JAARGANG XVI — AFLEVERING 3-4

Verantwoordelijke uitgever : **J. LUYSSAERT**
Veldestraat 26
9841 Nevele - Merendree

Het tijdschrift „HET LAND VAN NEVELE” is een driemaandelijkse uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w.

Redactieraad : J. LUYSSAERT - voorzitter
L. CLAEYS - LAVENT
A. STROBBE
J. VAN DE CASTEELE

Redactieadres : J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 NEVELE - Merendree

Voor verdere informatie in verband met de opgenomen artikels en bijdragen voor het tijdschrift, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele” is een vereniging zonder winstoogmerk die ernaar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden ; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.
Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen eraan deelnemen.

Zijn werkgebied wordt gevormd door volgende deelgemeenten :
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Vosselare en Zeveren.
De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling in verband met de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” v.z.w. dient te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Biebuyckstraat 2, 9850 NEVELE.

-
- **Abonnement en lidmaatschap** : 350,- fr. per jaar.
vanaf 1.000,- fr. per jaar
steunend lid.
te storten op rekening 000-0627981-03 of 290-7431460-20 van
„Het Land van Nevele” v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 NEVELE
- **Losse nummers** : voor zover voorradig.
— **Opzegging abonnement** : vóór 1 december.
— **Overname van teksten** : toegestaan mits bronvermelding.

Lay-out : P. D'Hoker.
Gedrukt in de Beschutte Werkplaats „Nevelland” te Nevele.

**JAN-BAPTISTE VAN OVERBEKE
BURGEMEESTER VAN HANSBEKE
(1847-1860)
EN ZIJN NAKOMELINGEN**

(deel 2)

In het huwelijk van Jan-Baptiste Van Overbeke met Sophie Moens werden zeven kinderen geboren :

I. VAN OVERBEKE Augustus (1818 - 1863)

Deze oudste zoon van het gezin werd te Hansbeke geboren op 2 februari 1818. Over zijn jeugd jaren is ons niets met zekerheid bekend. Waarschijnlijk hielp hij in het bedrijf van zijn vader.

Toen deze laatste in 1846 door de gouverneur van Oost-Vlaanderen benoemd werd tot gezworene bij de jury van de volkstelling, was het zijn zoon August die samen met Charles Loveling, Adolf Fobe en Charles Seriacop gelast werd met de distributie en invulling van de formulieren.

In de bevolkingsregisters van 1847 vinden we August Van Overbeke nog steeds terug te Hansbeke in het ouderlijk huis, Veir nr. 23. Burgerlijke stand : ongehuwd.

Op 8 juni 1859 vertrekt hij naar Nevele en zou dan, volgens mondelinge overlevering, kort daarop naar Amerika vertrokken zijn.

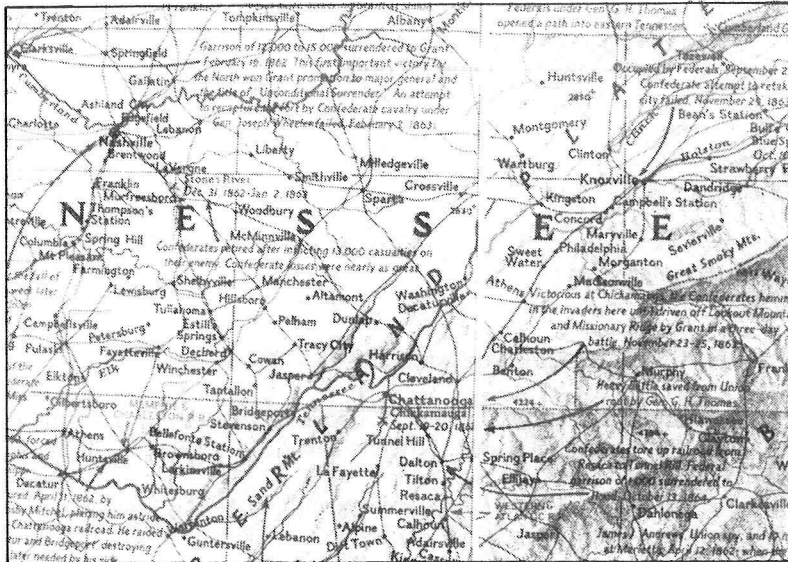
Was het om de sociaal-economische ellende hier te ontvluchten, was hij een avonturier, of ging hij bewust als vrijwilliger de Amerikaanse burgeroorlog meemaken ? We zullen het wellicht nooit weten.

Feit is, dat August Van Overbeke, tijdens de secessieoorlog die het Zuiden tegen het Noorden uitvocht, aan de zijde van deze laatste heeft gestreden.

Na een hevige strijd te Knorville dat door de Noorderlingen bezet was en die er de overwinning behaalden op het Zuidelijk leger, werd August Van Overbeke gedood tijdens een gevecht te Bean's Station.

Vanuit het departement van oorlog in Washington kwam volgend bericht in België aan :

„Het blijkt uit berichten van dit bureau dat August Van Overbeke, soldaat 9de Regiment van de vrijwillige ruitery van Michigan is gedood geworden in het gevecht te Bean's Station Tennessee op de 16de dag van december 1863.” Getekend : Edwin Santon, krijgssecretaris van de Verenigde Staten en William Seward, staatssecretaris. Het stuk werd bekrachtigd

met het zegel van het departement van Oorlog van de Verenigde Staten van Noord-Amerika.

Aan de familie werd als herinnering de bajonet van August overgemaakt.

II. VAN OVERBEKE JOANNES-BAPTISTE (1819 - 1863)

Deze tweede zoon uit het gezin Van Overbeke - Moens werd te Hansbeke geboren op 29 oktober 1819 om 8 uur in de morgen. Om 3 uur in de namiddag werd de aangifte gedaan voor Charles Joseph Deseille, burgemeester en openbaar ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente Hansbeke. Deden de aangiften : Jan-Baptiste Van Overbeke, oud 35 jaar, herbergier, in tegenwoordigheid van Pieter De Winter, 37 jaar, koster, en Ludovicus De Winter, 34 jaar, wagenmaker.

Jan-Baptiste junior huwde te Zomergem met Henrica Van Hoorebeke, geboren te Zomergem op 25 april 1821 als dochter van Joannes Van Hoorebeke, koopman herbergier en van Amélie Guns.

Op het ogenblik van zijn huwelijk staat Jan-Baptiste bekend als veearts en bij het overlijden van zijn echtgenote op 22 oktober 1859 staat hij ingeschreven als veearts-herbergier wonenden op de Kerkwijk nr. 171 te Zomergem.

4 jaar na zijn echtgenote overlijdt Jan-Baptiste Van Overbeke op 43-jarige leeftijd. Het huwelijk bleef kinderloos.

Hy die in lyden en sterven zich overgeeft
aen den wil van God, ontslaept in vrede.
H. Lic.

✠

BID VOOR DE ZIEL
VAN MYNHEER

JOANNES BAPTISTA VAN OVERBEKE,
weduwaer van joffrouw
HENRICA VAN HOOREBEKE,
*Geboren te Hansbeke, overleden te Somergem
den 10 Mei 1865, in den ouderdom van
45 jaren en 6 maenden.*

Ik heb smert en droefheid gevonden en den
Naem des Heeren heb ik aenroepen... Uw wil
geschiedde, o Heer... Wy moeten immers door
vele kwellingen in het Ryk des Hemels komen.
Ps. 114. MATH. 6. ACT. 14.

Laet ons het lyden met verdueligheid ver-
dragen.... en gelooven wy dat de kastydingen
des Heeren ons overkomen tot onze beternis
en niet tot onzen ondergang. JUD. 8, 26, 27.

Jesus Christus is ten mynen opzigt zeer
bermhartig en langmoedig geweest, opdat ik
tot voorbeeld strekke aen deze die gelooven en
het eeuwig leven betrachten. 1 AD TIM. 1, 16.

Allerzoetste Jesus, wees my niet een Regter
maer een Zaligmaker. (50 dagen aflact.—
Pius IX).

R. H. P.

Somergem, Drukkery van Loontjens.

III. VAN OVERBEKE LOUISE-MARIE (1822 - 1896)

° Hansbeke 11 januari 1822 † Hansbeke 12 mei 1896, huwde Auguste-Napoléon Fobe te Hansbeke op 1 augustus 1842.

Auguste-Napoléon Fobe was geboren te Hamme (Oost-Vlaanderen) op 8 maart 1806.

Zijn vader, Jacques-Benoît Fobe, was „doctor in de medecynen” in 1803 en verbleef te Hamme. In 1806, na de geboorte van Auguste-Napoléon,

Auguste-Napoléon Fobe
(1806-1878)

45 jaren gemeentesecretaris van Hansbeke

vestigde J.-B. Fobe zich met zijn echtgenote, zijn vijf kinderen en zijn schoonzuster te Zomergem, alwaar dan nog vier kinderen zijn geboren. Hij was een man met nieuwe ideeën en een overtuigd bonapartist (daarom noemde hij één van zijn zonen A.-Napoléon). Om die redenen ging hij in een heel andere streek wonen, waar hij in 1818 overleed. Zijn weduwe is na het overlijden van haar zuster op 24-5-1833 gaan inwonen bij haar zoon Auguste-Napoléon te Hansbeke.

In 1833 stelt Auguste-Napoléon zich kandidaat voor de openstaande plaats van gemeentesecretaris te Hansbeke. Hij zal echter niet onmiddellijk benoemd worden.

17.07.1833 : *(gemeenteraad van Hansbeke)* „De meerderheyd der Raedsleden mitsdien tegenwoordig zijnde en den Raed alzo bevoegdelyk konnende beraedslaegen is er overgaen tot het stemmen voor de benoeming voor de plaats van secretaris ter vervulling van de vacature ontstaen door het overlijden van den heer Louis Van Necke.

Vervolgens overgegaen zijnd tot de verkiezing van den secretaris is na gebleken war dat het getal geslotene stembiljetten ten bedrage van zeven gelyk is aan het getal der stemmende leden, en na opening en oplezing der biljetten bevonden dat uytgebragt zynde de volgende stemmen ... : Den heer Seriascop Karel Martin te Nevele, tot vier stemmen

Den heer Fobe Auguste te Somergem, tot dry stemmen ... den heer Seriascop Karel Martin geproclameerd en benoemd als secretaris der gemeente van Hansbeke.”

Het besluit van 17 juli 1833 van de Hansbeekse gemeenteraad wordt nietig verklaard door de Gouverneur wegens het niet naleven van het „*reglement op het bestuer ten platten lande*” (1).

25.11.1833 : „... en ter nakoming van het bepaelde by artikel twee van het besluyt van Mynheer den Gouverneur deezer provincie in daeten 11 deezer loopende maend, zijn ter vergaedering opgekomen de heeren pieter joannes Schaubroeck eersten assesseur (deezen als den heer Burgemeester tydens desselfs opschorsing in zyne functien by gemelde leste besluyt uitgesproken vervangenden), Jan Baptiste Van Overbeke assessor ende ...

*De meerderheyd der Raedsleden mitsdien tegenwoordig zyn-
de en den Raed aldus bevoegdelyk konnende beraedslaegen*

is er in opvolging van het geen by bovengemeld Gouverneurs besluit voorschreven overgegaen tot de benoeming van eenen secretaris...

Vervolgens overgegaen zynde tot kiezen van eenen secretaris, is er naer dat het gebleken was dat het getal der gesloten stembiljetten ten getalle van zes gelyk is aen het getal stemmende leden en naer opening, opneeming en opleezing dier biljetten bevonden dat alles zes de stemmen eenpaeriglyk waeren gebracht op sieur Auguste Fobe, commis Greffier te Somergem.

Diensvolgens is opgenoemden heer Auguste Fobe als secretaris by't gemeente bestuer van Hansbeke geproclameerd."

Auguste-Napoléon zetelde in de gemeentelijke overheidsdienst als secretaris onder andere naast schepen Jean-Baptiste Van Overbeke. Geen wonder dus dat hij in 1842 diens dochter huwde. Het huwelijk werd op 1 augustus afgesloten voor burgemeester Pieter Joannes Schaubroeck, om vier uur in de namiddag. De heilige mis en de feestelijkheden hadden de volgende dag plaats. Het huwelijk Fobe-Van Overbeke gaf aanleiding tot het componeren van een aantal verzen, door de vrienden van het echtpaar :

- *Bloemtuiltje geschonken aen mynen vriend August Napoléon Fobe en Jofvrouw Ludovika Van Overbeke, ter gelegenheid hunner huwelyksverbintenis gevierd te Hansbeke den 2de oogstmaend 1842 : ...*
- *Kransjen voor het huwelijk van den heer A.N. Fobe met Jufvrouw L. Van Overbeke, gevierd te Hansbeke den 2 augustus 1842 : ..*

Ook de familie zette zich aan het werk :

*Aen
den wel edelen heer
August Napoleon Fobe
en Mejuffer
Ludovica Van Overbeke
ter gelegenheid hunner echtverbintenis den
tweeden van Oogstmaend 1842.*

*Ik kom myn huldestem met hartelyk genoegen,
Aen 't vreugd'g eerbewys van t vriendentael vervoegen ;
Ik neem de gelegenheid op dezen dag te baet,
Om U, geliefde Paer, in d'echtelyken Staet
Te wenschen dat gealtyd een aerdsche heil mogt smaken,*

*En dat de Hemel uw betrachtig zou volmaken.
 O neem goedgunstiglyk dit kunsteloos gezang,
 Van 't Juichend kinderhart en bloedverwant in dank :
 Myne Jeugdige gevoel zal steeds U blyken geven,
 Dat ik bestendig hael om in uw gunst te leven.
 Daerom leef lang in heil, en hemelgunst te gaer,
 Opdat U word gegund het blyde JubelJaer ! ...*

Door uwen neef : Edmond Dobbelaere. (2)

Op dat tijdstip was Jan-Baptiste Van Overbeke al door het lot begunstigd. Ter gelegenheid van haar huwelijk bracht Louise-Marie Van Overbeke 100.000 goudfranken als bruidschat, wat voor die tijd een heel belangrijke som vertegenwoordigde.

Enkele jaren na hun huwelijk, in 1845, laten de heer en mevrouw Auguste-Napoléon Fobe zich te Brussel portretteren ten huize van en door Basile De Loose (3), die in zijn bloeiperiode was.

In de bevolkingsregisters van 1847 lezen we dat er op het adres van A.-N. Fobe (sectie A. Dorp nr. 39) nog andere personen inwonen :

Adolphe Richard Fobe, *schrijver* (neef van A.-N.).

Judoc Van Vynckt, *dienstknecht*, geboren in 1797.

Op de kadastrale kaart van Popp vinden we op de nrs. 1251 en 1252 van sectie A een tweewoonst toebehorende aan Auguste-Napoléon Fobe. In het grootste deel van de zogezegde tweewoonst verbleef het gezin Fobe, terwijl in het kleinste gedeelte, langs de rechterzijde van de woning, het gemeentesecretariaat was ondergebracht. Dit gedeelte bestond uit twee plaatsen, vooraan het secretariaat en achteraan een vergaderkamer (4).

3 februari 1852 :

Weduwe Pierre-Richard Fobe (5) en haar twee kinderen Adèle en Adolphe verkopen aan Charles Van Hoorebeke, voor de helft, en aan A.-N. Fobe, voor de andere helft, het herenhuis gelegen te Zomergem, Dreef nr. 39. In dit huis bracht A.-N. Fobe zijn jeugdijaren door. Hij vestigde er zich echter nooit met zijn gezin.

Volgens Frans De Potter zou het aan secretaris Fobe te danken zijn dat de communiebank der Hansbeekse kerk, een meesterstuk van beeldhouwkunst, rond de jaren 1860, niet in handen van een arglistige opkoper van oudheden geraakt is (6).

We vinden Auguste-Napoléon Fobe ook actief in de katholieke partij van het Gentse arrondissement (7). Ter gelegenheid van de wetgevende verkiezingen van juni 1861 schrijft de krant „Le Bien Public” :

„Les électeurs les plus influents de notre arrondissement se sont réunis hier afin d'arrêter la ligne de conduite à suivre à l'égard des candidats à la représentation nationale qui viennent de se présenter aux suffrages des électeurs”.

„Le Journal de Gand” geeft meer bijzonderheden, voegt er zelfs een lijst bij van aanwezige personen, waaronder Fobe deurwaarder te Hansbeke. Deze vergadering, die mag aangezien worden als de kiem van de katholieke vereniging, werd voorgezeten door de heer Balliu, advocaat, en had plaats in het hotel Wellington, in de Drabstraat. De heer Pieter De Baets, uittredend volksvertegenwoordiger, behandelde er de voornaamste punten van het katholiek programma.

Auguste-Napoléon Fobe was achtereenvolgens gemeentesecretaris van Ronsele, gemeentesecretaris en gemeenteontvanger van Bellem, gemeentesecretaris van Hansbeke, deurwaarder bij de vrederechtbanken der kantons Nevele en Zomergem, bij de rechtbank van eerste aanleg te Gent, verzekeringsagent van de „Cie belge d'assurances générales”. Hij was ook beheerder van de goederen van Markiezin d'Ennetières, die te Hansbeke gelegen waren. Félicité Markiezin d'Ennetières, geboren Baronesse de Draeck, werd in 1855 vermoord in haar kasteel van Ro (8). In het d'Ennetières Fonds (9) werden kopijen van brieven teruggevonden, geschreven door Markiezin d'Ennetières en geadresseerd aan „Mr. Fobe, huissier et homme d'affaires à Hansbeke près de Gand”. Deze zijn gedateerd van mei en juli 1840.

25 september :

„ ... Leopold II, koning der Belgen, ...

Gezien ons Besluit van ...

Op voorstel van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, Wij hebben besloten en besluiten :

art. 1 Het Burgereerekruijs wordt toegekend aan de hiernagenoemde gemeentambtenaren, ten tijtel van beloening, voor de diensten welke zij bewezen hebben, gedurende meer dan 35 jaren, in de uitoefening van hunne bediening, te weten :

Het kruis van Eerste klas

aan Mijnheer Fobe A. gemeentesecretaris te Hansbeke ...”.

Naar aanleiding van het verlenen aan Auguste-Napoléon Fobe van het burgerkruis, werden twee toespraken gehouden :

Auguste-Napoléon Fobe
met zijn Burgerkruis 1ste klas

Louis-Marie Van Overbeke

- *Den Heere A. Fobe, gemeentesecretaris van Hansbeke, bij zijne vereering met het Burgerlijk Erekruis : „Mijnheer, Aangezien gij een onzer oudste eereleden zijt ... (3 blz.) ... Een werkend lid der sociëteit, Patryn.”*
- *Den Heere Auguste Napoléon Fobe, gemeentesecretaris te Hansbeke, vereerd met het Burger-eerekruis van Eerste Klas :*

„Achtbare Heer Secretaris,

Laat mij toe, hoewel ik slechts sedert eenige jaren het geluk heb U te kennen, en de diensten heb kunnen waarden, welke gij met de grootste eigenbelangloosheid, aan deze gemeente bewijst, op heden den tolk te zijn, der leden van onzen gemeenteraad, om U van harte geluk te wenschen, voor de schitterende onderscheiding, waarvan gij het voorwerp zijt van wege Zijne Majesteit den Koning der Belgen, die uwe borst komt te versieren met het Burger-Eerekruis van 1ste klas.

Voorwaar op geene borst, kan dit eerekruis verdienstelijker prijken dan op de uwe !

Zijt Gij het niet immers, die sedert vijf en veertig jaren, als een voorbeeldige, onvermoeide, werkzame ambtenaar, steeds op de bres staat, om met raad en daad, uwen heer Burgemeester eene krachtdadige hand te leenen, telkens dat de vooruitgang, de bloei en het geluk van Hansbeke in 't spel zijn ? ... Getuigen daarvan, onder andere : de uitroeing der bedelarij in deze gemeente, door U bewerkt in die noodlottige tydsomstandigheden van 1845 tot 1850 ; - onze schoone steenwegen ; - onze statie op staatsijzerenweg ; - ons postbureel ; - ons telegraafbureel ; - onze brug over de vaart ; - de ontworpen steenweg naar Somergem ; de finantieële toestand onzer gemeente ; het volksonderwijs, en meer andere nuttige instellingen, ja stoffelijke en zedelijke verbeteringen, waar gij met recht en fierheid moogt op nederzien, en zeggen ; „Tot dit alles heb ik krachtdadig geholpen !”.

Dat de Algoede God U nog lange jaren in het midden uwer vrienden, de zoete vruchten late smaken van zoo veel onvermoeiden arbeid ! ...

Dat Hij uwe levenskrachten versterke, opdat gij uw Vaderland, uwe gemeente in het bijzonder, nieuwe diensten nog bewijze ! ... Dat dit eerekruis op uwe borst prijke, en voor ons allen eenen spoorslag zij, om, even als gij, moedig en onverpoosd te arbeiden voor

Godsdienst, Vorst en Vaderland !

Lang leve onze Achtbare Heer Secretaris ! ...

De onderwijzer van Hansbeke

Is . Alyn

Hansbeke 20 oktober 1875.”

De heer David uit Aalter zendt op 7 oktober 1875 een kaartje (*carte-correspondance*) aan Auguste-Napoléon, om hem te feliciteren :

*Wel Edele Heer,
't Eere kruis versiert uw borst,
Dank zij onzen goeden Vorst !
Hansbeek juiche om deze gunst,
't Loon van noeste vlijt en kunst.
Heil dan, U, mijn waarde Heer,
Met het gouden Kruis van Eer !*

Aalter, 7 8ber 1875, ? David. (10)

Tegen de schoolmuur van Hansbeke (Hansbekedorp) valt er nog altijd een gedenksteen te bezichtigen daterend van 1876 waarop staan gebeiteld de namen van burgemeester Borluut, van de gemeenteraadsleden, van secretaris A.N. Fobe, van de bouwkundige en van de aannemer van de nieuwe school.

In hetzelfde jaar, op 15 mei, koopt Auguste-Napoléon een huis dat kosteloos (en ten eeuwige dage) bewoond was door de zusters Sint-Vincentius a Paulo, ten gevolge van het testament van de heer Jean Baptiste Joseph Ghislain Van De Woestyne d'Hansbeke (11).

Het was de tijd van het belastingkiesrecht : verkiezingsstelsel waarbij het kiesrecht alleen toegekend wordt aan burgers die een zeker bedrag aan de staat als jaarlijkse belasting (cijns) betalen.

Op 8 april 1878 (12) weigert het Hof van Cassatie de belasting van dit huis in rekening te nemen voor de samenstelling van August-Napoléons cijns, omdat hij het genot van de woning in kwestie niet heeft en hij aldus de belasting niet persoonlijk verschuldigd is. Ziehier de overwegingen van het vonnis :

„Considérant que l'acte de vente du 15 mai 1876, dont le demandeur (13) se prévaut, énonce que la maison vendue est occupée gratuitement et à perpétuité par les religieuses dites Filles de charité ou Soeurs de Saint-Vincent de Paul aux termes du testament de J.-Jos.-Ghislain Van De Woestyne d'Hansbeke, en date du 18 septembre 1856 ;

Considérant, d'autre part, que l'arrêt attaqué constate que la validité de cette disposition testamentaire n'est pas contestée par le demandeur, et que celui-ci ne prétend pas que son titre d'acquisition ne l'obligerait pas à le respecter ;

Considérant qu'en cet état, et quel que soit d'ailleurs le caractère juridique que l'on puisse attribuer à la clause prémentionnée, il est constant que le demandeur n'a pas la jouissance de l'immeuble qui fait l'objet de la vente du 15 mai 1876 ;

Wij hebben haar bemind; daarom volgen wij haar tot in het land der levenden, en wij zullen haar niet verlaten eer wij haar gebracht hebben waar hare verdiensten haar roepen, op den heiligen berg des Heeren waar het leven eeuwig duurt.

S. AMBROS. *Or. fun. in Th.*

BID VOOR DE ZIEL

van Mevrouw

Louisa-Maria Van Overbeke,

weduwe van Mijnheer

August - Napoleon FOBE,

geboren te Hansbeke den 11 Januari 1822,
en aldaar overleden den 12 Mei 1896,
versterkt door de hulpmiddelen onzer Moeder
de H. Kerk.

Gelukkig dezen wier baan rein is en die in de wet des Heeren wandelen. Ps. 118.

Zoo geregeld was haar leven dat men er geen oogenblik in vindt waarvan het gebruik een pijnlijk herdenken nalaat. S. AMBR.

Zij heeft de hand gereikt aan den behoeftige... Deze nu die medelijden heeft met den arme leent aan God en God zal hem zijne weldaden teruggeven. Prov. XXXI, 20: XIX, 17.

Deugdzame echtgenoot en moeder, was zij voorzichtig in haar gedrag, getrouw aan den godsdienst, nauwkeurig in het volbrengen harer plichten. (GELUKZ. CANISIUS.) Hare kinderen staan op en roemen haar. (Prov. XXXI, 17) Toen haar de bitterste beproeving overkwam, heeft zij gesproken « Het is God die gewild heeft dat het zoo gebeurde; de Naam des Heeren zij gebenedijd. » Job I, 4.

Betrouwen en kracht vond zij in de vrees des Heeren. Prov. XIV, 26.

De H. Joseph bekint voor zijne dienaren in het uur des doods den bijzonderen bijstand van Jezus en Maria. S. ALPH.

Jezus, zachtmoedig en ootmoedig van hart, maak mijn hart gelijk aan het uwe. — Beminnelijk Hart van Maria, wees mijne zaligheid.

(600 dagen aftaat.)

Les Ames des Justes sont dans la main de Dieu, et le tourment de la mort ne les touchera point.

SAP. III, 1.

Priez pour le repos de l'âme

DE MONSIEUR

Auguste - Napoléon Fobe,

ÉPOUX DE DAME

LOUISE VAN OVERBEKE,

Huissier près du Tribunal de 1re Instance séant à Gand
et de la Justice de Paix du Canton de Nevele,
Secrétaire communal d'Hansbeke, et Receveur communal
de Bellem,

Décoré de la Croix civique de 1re classe,
né à Hamme, et pieusement décédé à Hansbeke
le 18 Novembre 1878, à l'âge de 72 ans et 8 mois,
muni des Secours de notre Mère la Ste Eglise.

Ma chère Epouse, la mort ne sépare pas deux cœurs
que Dieu a unis... Je vous reverrai au Ciel!

(Dernières paroles du défunt)

Mes Enfants, retracez dans votre conduite l'image
de celui dont vous chérissez la mémoire. Gardez la loi
divine, la sainte concorde; soyez actifs et vigilants
dans l'administration qui vous est confiée; observez les
voies de votre maison. Soyez miséricordieux, — constants
dans la défense de la vérité. Honorez et aimez
votre mère: ce sont les exemples que je vous laisse en
retournant dans la Patrie et mes enfants, ma joie et ma
couronne, imitez-les; ils vous mèneront au bonheur
qui est pour l'éternité ma magnifique récompense. —
Et vous, mon fils, que le Seigneur choisit pour son
héritage, souvenez-vous de moi à l'autel du Seigneur.
S. BERN. - VÉN. BÉNA. - TOB. - EP. S. PAUL. - S. AUG.
Doux Cœur de Marie, soyez mon salut.

(500 jours d'indulg.)

R. I. P.

Considérant que les contributions, comme toutes les autres charges annuelles d'un héritage, sont dues par ceux qui en ont la jouissance, puisqu'elles sont, aux termes de la loi, une charge des fruits ;

Qu'il suit de ce qui précède que l'arrêt attaqué, en décidant que le demandeur n'est pas tenu au payment des contributions de l'immeuble dont il s'agit dans la cause, et en refusant de les lui compter pour la formation de son cens, n'a contrevenu à aucun des textes cités au pourvoi ;

Par ces motifs, rejette ...”

In 1878 geeft Auguste-Napoléon zijn ontslag :

„ ... de heer Auguste-Napoléon, voor zijne eervolle loopbaan van vijf en veertig jaren secretaris dezer gemeente, door zijn M. den Koning met het Burgereerekrus van Eerste klas gedecoreerd, en wiens eervolle ontslag in zelfde zitting (28 september 1878) is aanvaard, met recht op pensioen en behoud van den eeretijtel van Secretaris.”

Auguste-Napoléon Fobe overleed amper twee maanden na zijn eervol ontslag. Omdat hij de enige zoon was van Jacobus-Benedictus die kleinkinderen naliet, mogen we zeggen dat alle Fobes van de streek bloed in hun aderen hebben van de Van Overbekes.

Louise-Marie Van Overbeke verkocht kort na het overlijden van haar echtgenoot het huis in de Dorpstraat aan August Breusegem, die er in 1879 een bakkerij opende (4), ze bleef te Hansbeke wonen.

Op 22 november 1886 had vanwege het Davidsfonds een feestelijke betoging plaats ter ere van Frans De Potter en Hendrik Claeys. In het verslag van de secretaris der afdeling lezen wij dat onder andere aanwezig waren :

Mevr. August N. Fobe - Van Overbeke Louise-Marie

Fobe Jules, notaris te Gent

Fobe Henri, onderpastoor te Gent.

Louise-Marie Van Overbeke overleed te Hansbeke op 12 mei 1896.

Tot 1974 was het kerkhof van Hansbeke nog rond de kerk en Auguste - Napoléons grafsteen bevond zich toen ten rechterzijde van de hoofdweg leidende tot de ingang van de kerk (14).

M.T. Van Hecke en O.G. Willemot
Gent, Mariakerke

(wordt vervolgd)

LAATSTE VAARWEL
VAN DEN GEMEENTERAAD VAN HANSBEKE,
AAN DEN ACHTBAREN HEER
AUGUSTE NAPOLEON FOBE
BIJ ZIJNE PLECHTIGE TER AARDE BESTELLING
TE HANSBEKE,
OP 21 NOVEMBER 1878,

Uitgesproken door ISIDOR ALYN, Hoofdonderwijzer te Hansbeke.

MIJNE HEEREN,
MEVROUWEN,
INWOONERS VAN HANSBEKE,

Laat mij toe, in name der heeren Burgemeester, Schepenen en Raadsleden dezer gemeente, de zoo droevige plechthgeid, welke ons leden om dezen gapenden grafkuil scharpt, te laat te nemen, om een woord te zeggen over dengene, wiens stoffelijk hufsel, daar, voor onze voeten ligt.

De heer **AUGUSTE NAPOLEON FOBE**, was geboren te Hamme op 8 Maart 1806, van Godvreezende Ouders; van Ouders, die niets zoo zeer beoogden, dan hun kroost in eer en deugd op te leiden, om er nuttige leden voor de samenleving, verdedigers van godsdienst, taal, Vorst en Vaderland, zalige hemelbewoners van te vormen.... Hij beantwoordde ten volle aan de verwachting zijner duurbare ouders; want, van jongs af, legde hij zich met ijver op de studie toe; zijn streven naar het goede, naar het edele, kende geene paten; het kwijten zijner plichten lag hem steeds nauw aan 'tharte.... Opgvolgentlijk gemeente-Sekretaris van Rousele, gemeente-

Sekretaris en gemeente Ontvanger van Bellef, gemeente-Sekretaris van Hansbeke, deurwaarder bij de vrede-rechtbanken der kantons Nevele en Somergem, bij de rechtbank van eersten aanleg te Gent; overal, kveert hij immer zijne plichten; overal onderscheidde hij zich onder zijne ambtvoorders door zijne fatryke bestuurlyke kennis; overal, verwierft hij zich eene menigte vrienden, die hem lang nog gedenken zullen; ja, hij heeft de achting, de genegenheid, de liefde verworven zijner collegas, name voornamelyk van de Hansbekenaars, in wier midden hij ongewoon de twee derde deelen zijner levensdagen heeft doorgebracht; getuigen daarvan de fatryke schaar, die zijn stoffelyk oversched tot hier is gevolgd, om voor zijne ziel en rust een vurig gebed ten hemel te zenden!

Maar helaus! Nu 9

Hij is niet meer! Achtbare Burgemeester, Schepenen en Raadsleden, van Hansbeke, . . . de man, op wien's hoorsel zij zoo fier het burgerverklris van eerste klas vastedlctet, hem door Z. M. den Koning van België op 25 September 1873 geschonken, in belooning voor de fatryke diensten die hij vijf en veertig jaren lang, als gemeente-Sekretaris van Hansbeke bewezen heeft!

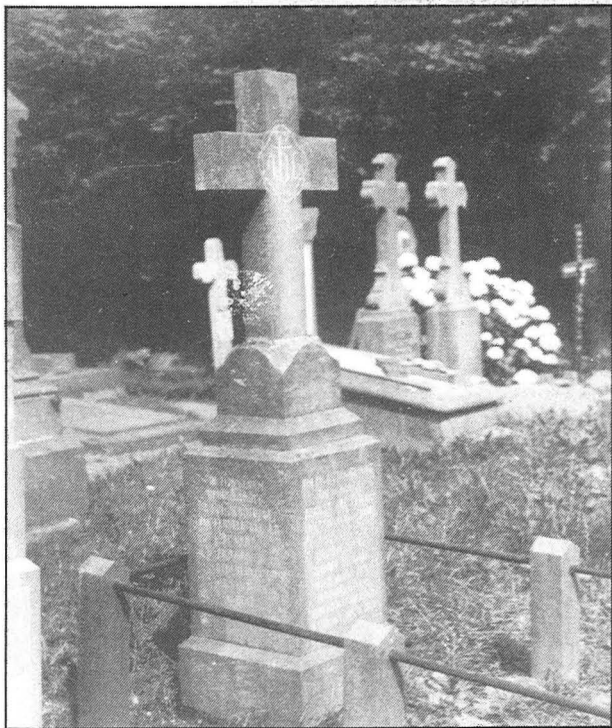
Hij is niet meer! De duurbare man, die vijf en veertig ontg-debroken jaren, als een voortvodelige, onvermoeide, Werkzame ambtenaar, afljfd op de bres slond, om U, met raad en daad, de hand te leenen, ter bewerking van Hansbekes vooruitgang, bloet en heil!

Hij is niet meer! De eedluwsighe man, die gedurende vijf en veertig jaren, met hart en ziel de belangen der behoeftigen voorstond en middelen beraamde, om de ellende zijner noodlijdende medemenschen te lenigen!

Vaarwel dus! achtbare Vriend! want . . . ik ook . . . ja, ik ook . . . verlies aan U een Vriend . . . een trouwe raadsman . . . een trooster! . . . ja! . . . aan U te denken, zal mij immer een zoet genot zijn

En zij . . . duurbare familie . . . bedrukte echtgenote . . . ontrouwsdare Kinderen . . . die heter dan wij allen, besot, wie wyve echtgenoot, wie wy vader was! die de uitstekende hoed-damgheden van zijn verbehart, die zijne minzame inderst heit wisten te waardeeren, . . . niet; ge-troost U, met de blijde gedachte, dat die zoo duurbare afljyfige, nyssels het eeuwige loon geniet, dat geen sterveling op aarde genieten kan! . . . Immers, die ziel van een heilig kind! . . . de ziel zijner geliefde dochter . . . der God toegewijde zuster Maria-Alexandra, heeft scheid 24 Januari 1873, voor hem, duurboven, geboden; en op aarde, heeft hij het geluk genoten in zijne laatste oogenblikken geholpen te worden door zijnen zoon, . . . een Priester Gods! . . .

Nogmaals! Vaarwel! In name der achtbare Heeren Burgemeester, Schepenen en Gemeen-teraadsliden van Hansbeke! Waarde heer Sekretaris! . . . Vaarwel! . . . Vriend! . . . Tot . . . wederziens! . . .

Grafsteen A.- N. Fobe & L.-M. Van Overbeke
op het oud kerkhof van Hansbeke
(rond de kerk)

Louise-Marie Van Overbeke
(foto genomen door haar kleinzoon Joseph Fobe,
enkel weken voor haar overlijden, in haar tuin te Hansbeke).

Bronnen :

- Fobe* José, *Généalogie de la famille Fobe*, Gent, 1961, 50 blz. en in *L'intermédiaire des généalogistes - De middelaar tussen de genealogische navorsers*, nr. 59, sept. 1955, blz. 254-261.
- Wegwyzer der Stad Gent en Provincialen Almanach van Oost-Vlaanderen voor het schrikkeljaer o.h.j.c. 1840*, Gent, drukkerij D.J. Vanderhaegen-Hulin, blz. 267, 296, 308 en 319.

NOTEN

- (1) Zie ook besluit van 21-12-1933 : „Indemnité aen M. Seriascop commis greffier te Nevele over gedaene werkingen ten dienste van het bestuer tijdens de vaccature van den post van secretaris”.
- (2) Edmond Dobbelaere was de zoon van A.-Napoléons zuster, Pauline Fobe, die gehuwd was met Philippe Dobbelaere. Op het ogenblik van het huwelijk van zijn oom was hij 13 jaar oud.
- (3) Basile De Loose was geboren te Zele op 17-12-1809 en overleed te Brussel in 1885.
De portretten (82 x 60 cm) werden op 12-12-1981 verkocht door de galerij Garnier te Brugge, katalogus nr. 122, en maken nu deel uit van de verzameling mevrouw Jacques Willemot te Mariakerke.
Basile De Loose en de familie Fobe waren uit dezelfde streek afkomstig : Zele en Hamme. Dit portretteren is dan ook geen toeval : A.-N. moest heel waarschijnlijk van Basile De Loose gehoord hebben.
Cfr. kunstboek van de retrospectieve tentoonstelling *De Loose, een negentiende-eeuws schildersgeslacht*, ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van zijn overlijden, te Zele en Sint-Niklaas, oktober 1985.
- (4) A. JANSSENS, *De dorpsbakkerij van Hansbeke* in, *het Land van Nevele*, jg. XV (1984), blz. 76.
Nu : Hansbekedorp nr. 19, tweede woning rechts van de kerk, naast een herberg.
- (5) Dokter Pierre-Richard Fobe (° Hamme 23-10-1798, † Zomergem 18-7-1841) was de broer van Auguste-Napoléon.
- (6) Frans DE POTTER en Jan BROECKAERT, *Geschiedenis van de gemeenten van Oost-Vlaanderen*, 1ste reeks : arrondissement Gent 1 -8, Gent, 1864 - 1872, p. 26.
- (7) D. DESTANDBERG, *De kiezingen te Gent sedert 1830*, 1910, Gent, p. 184.
- (8) De moordenaar werd nooit gevonden.

- (9) nr. 181 : 76-77 en 125-127.
- (10) De voornaam van de handtekening is bijna onleesbaar, maar het is niet onmogelijk dat de auteur van het kaartje L.F. David is. Leon-Frans David ° Harelbeke 1818, † Aalter 1883, onderwijzer op rust te Aalter, schreef o.a. : *Lentebloemen* (1844, 1847), *Verhalen uit de vaderlandsche geschiedenis* (1875), *Verhalen voor de vlaamsche jeugd in versmaat en proza* (1878).
- (11) Jean-Baptiste Van De Woestyne d'Hansbeke was burgemeester van Hansbeke van 1825 tot 1830. Hij overleed te Gent op 20-5-1858.
- (12) *Pasicrisie*, jaargang 1878, 1ste deel, p. 223.
- (13) A.-N. Fobe is de eiser in deze zaak. Waarschijnlijk was zijn cijns juist niet genoeg om te mogen stemmen en wou hij, om het kiesrecht te bekomen, zijn belasting zien vermeerderen en zo net boven de geëiste grens geraken.
- (14) Nu ligt de sokkel van de grafsteen in de tuin van de heer Jacques Willemot te Mariakerke.

INDUSTRIEEL ERFGOED (IV) :

TABAКСFABRIEK VAN DER CRUYSSEN, NEVELE

In de reeks „Industrieel erfgoed” komt nu de tabaksbewerking te Nevele aan de beurt, namelijk de fabriek Van der Cruyssen later uitgebaat door Omer en André Dias.

Een eerste spoor van tabaksbewerking te Nevele gaat terug tot 1825, toen Franciscus De Mol er tabaksfabrikant was. Opzoekingen naar dit bedrijf hebben geen resultaten opgeleverd, zodat we in deze bijdrage alleen de firma Van der Cruyssen zullen behandelen.

DE GRONDSTOF

Oorspronkelijk groeide de tabaksplant in het wild. Heden wordt hij op plantages verbouwd. De plant wordt in mei geplant en, eens volgroeid, in september worden de bladeren geplukt en gedroogd.

Deze bladeren worden opgehangen in schuren, onder dakgoten en in lange slierten over de hoven gespannen. Na een zestal weken als de bladeren droog zijn worden ze in grote balen of zakken gebonden en zo verzonden naar alle landen van de wereld (1).

Toen Christoffel Columbus op 12 oktober 1492 aan wal ging op een van de eilanden van de Bahama's zag zijn bemanning daar inboorlingen die een gaffelvormige pijp in de neus hielden waaruit ze rook opzogen. Op dat ogenblik was het gebruik van tabak in Europa onbekend. Ook zag men daar mannen zowel als vrouwen die een brandende rol blaren in de mond hadden en de rook ervan inzogen. De Indianen noemden die rol „Tabacos”. De monnik Ramon Pane observeerde het roken van gedroogde tabaksblaren bij de inlandse bevolking.

Tijdens een volgende expeditie van Columbus op 28 oktober 1498 zag men ook rokende Indianen op de oostkust van Cuba. Ze brandden droge kruiden opgerold in een blad, dat zou de eerste kennismaking geweest zijn met de sigaar. Het tabakszaad zou in 1499 (2) naar Europa gebracht zijn, volgens een andere bron pas in 1559 (3).

In het begin van de 16de eeuw kwamen belangrijke ladingen tabaksblaren naar Europa. Hier werd de plant eerst als sierplant geteeld, ook als geneesmiddel werd de tabak aangewend, voornamelijk tegen hoofdpijn, bevende handen, gezwollen benen, leverstoornissen, tegen wonden en zweren, tegen buik- en maagpijn. Het sap van de gekookte tabaksplant was een zeer gezocht medicament. Op het eind van de 16de eeuw werd de tabak meer en

Marie-Mathilde Hautekeete, weduwe van Adolf Van der Cruyssen

Omer Dias

André Dias
(Fotoarchief Rietgaverstede, Nevele)

meer een genotsmiddel. De steeds groter wordende vraag liet zowat overal in Europa tabaksculturen ontstaan. Eens zover, kwam de tabaksbewerking (4).

Hoe zag de tabakscultuur er bij ons uit ?

De landbouwtellingen van Nevele gehouden in 1820 en 1846 vermelden geen tabak. In het algemeen kon deze plant hier niet als nijverheidsplant gelden omdat ze slechts sporadisch geplant werd. De telling van 1852 geeft voor Nevele slechts 2 aren tabak aan. De planten worden hier en daar in tuinen gekweekt in een hoeveelheid van een 50-tal planten (5). De variëteiten zijn „Burley”, een sterk ontwikkeld gewas mooi maar zonder aroma, waarvan de blaren slecht branden. Vervolgens „Doussaint” een matig ontwikkelde plant met fijn aroma, goed brandend en met een matig nicotine gehalte (6).

Enige rookgewoonten in West-Europa zagen er als volgt uit. In Engeland rookte men pijpen en men pruimde er tabak. In Frankrijk snoof men de tabak. In Spanje rookte men de sigaar. In België en Nederland rookte men de pijp en pruimde tabak. In 1884 vond de Amerikaan James Bonsach een machine uit waarmee men 100 sigaretten per minuut produceerde. Voor de eerste oorlog werden hier zeer weinig sigaretten gerookt. Na de eerste oorlog werd het roken van sigaretten algemeen (7). Een eerste spoor van tabaksbewerking te Nevele, vinden we in het werk van De Potter in 1867 (8).

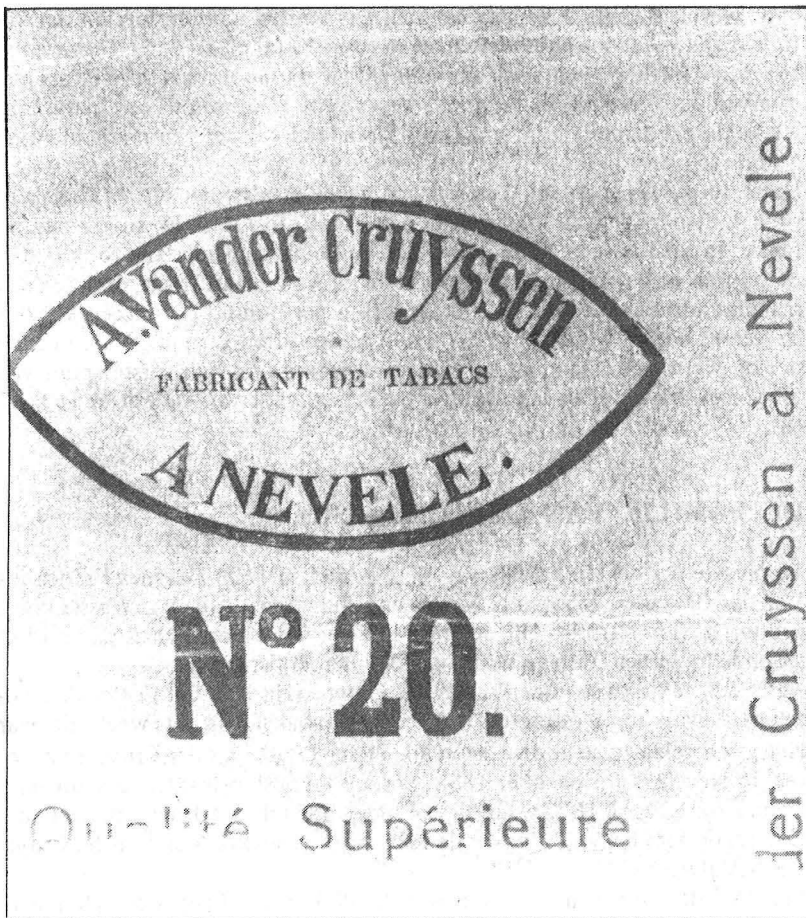
DE FAMILIE VAN DER CRUYSSSEN

Te Nevele op de Merkplaats nr. 17 woonde in 1838 Joannes Franciscus Van der Cruyssen, geboren te Nevele en gehuwd met Julia Van Wassenhove, geboortig van Aarsele. Hij oefende het beroep uit van bakker, in 1842 woonde hij in het Dorp en was nog enkel herbergier.

Het gezin telde twee zonen, namelijk Pieter-Livin Van der Cruyssen geboren te Nevele op 3 oktober 1838, beroep tabaksfabrikant, week uit naar Het gezin telde twee zonen, namelijk Pieter-Livin Van der Cruyssen geboren te Nevele op 3 oktober 1838, beroep tabaksfabrikant, week uit naar Deinze op 16 april 1872 waar hij een bloeiende tabaksfabriek oprichtte die heden nog zeer bekend is onder de benaming „Tabakfabriek Van der Cruyssen N.V. Deinze”.

Een tweede zoon van het gezin was Adolf Van der Cruyssen, geboren te Nevele op 26 maart 1842, beroep tabaksfabrikant ; deze man zou te Nevele een bedrijf oprichten (9).

Adolf ontmoette een meisje uit het nabije Sint-Martens-Lerne, namelijk Marie-Mathilde Hautekeete, die daar geboren was in 1842. Ze huwden er in

Oude tabaksverpakkingen van „Van der Cruyssen“

1866 en namen hun intrek in een woning gelegen te Nevele Langemunt nr. 9 waar ze een tabaksfabriek oprichtten. Deze woning was het geboortehuis van de gezusters Loveling.

Over de beginperiode van dit bedrijf is een tabakszak bewaard gebleven (10). Een zak in blauw papier groot formaat, in het midden een ovaal met daarin „A. Van der Cruyssen, Fabricant de tabacs à Nevele nr. 20, Qualité Supérieure”.

Adolf, die een noeste werker was, zou het geluk niet hebben zijn fabriek uit te bouwen. Hij overleed op 16 februari 1879 in de leeftijd van 36 jaar en 8 maanden. De overledene was een rechtvaardig en rechtzinnig man, gedienschtig voor iedereen, bedrog en huichelarij waren zijn grootste vijand, aldus zijn bidprentje (11).

De jonge weduwe Marie-Mathilde Hautekeete zette de tabaksbewerking verder. Haar broeder Honoré Hautekeete, geboren te Sint-Martens-Leerne op 14 maart 1854, tabaksfabrikant, kwam inwonen bij zijn zuster te Nevele. Honoré zou echter op 28 april 1900 te Gent huwen en er gaan wonen (12).

Uit deze periode van mevrouw Van der Cruyssen is een tabakszak bewaard : een puntzak in lichtbruin papier (13).

Na het vertrek van Honoré trok de schoonbroeder van Marie-Mathilde namelijk Omer Dias, zich het lot van de tabaksfabriek aan (14).

Later vinden we Marie Mathilde Hautekeete terug als rentenierster wonende in de Langemunt nr. 9 samen met haar meid Augusta Vermeersch. Van af 1920 nam ze haar intrek bij Omer Dias - Van der Cruyssen op de Markt nr. 2. Het is hier dat de vrouw overleed op 15 februari 1935.

Ze was een voorbeeldige christelijke vrouw, zachtmoedig en eerbaar in haar gedrag, aldus het bidprentje (15).

De woning van de weduwe Van der Cruyssen, Langemunt nr. 9 werd vervolgens bewoond door Cornelius Van Roy, notaris, overleden 4 juli 1927 (16) dan door Adhemar De Pauw met zuster, nijveraar, van 22 maart 1929 tot 11 april 1929 (17) later door André Dias, handelaar in tabakswaren, en zoon van Omer, gehuwd met Adrienne De Bruyn. Ze namen er hun intrek op 28 mei 1929.

In een schrijven van 10 maart 1912, van onderwijzer Kamiel Lootens, agent van verzekeringen, aan P. Willemot-Ghisquire te Gent, verzekeraar, lezen we dat Omer Dias-Van der Cruyssen de tabaksfabriek van zijn schoonzuster bestuurt en uitbaat. Dit zal zo blijven, want na het vertrek van de weduwe Van der Cruyssen uit haar woning in de Langemunt, verhuist ook alle werkgerief voor tabaksfabricatie naar een bijgebouw van Omer, gelegen Markt nr. 2. Na het huwelijk van diens zoon André in 1929 en bij het betrekken van de woning in de Langemunt, komen alle toestellen terug

mee. Uit de beheersperiode van Omer zijn er tal van tabakszakken en reclameborden gekend, doch nu onder de benaming „Van der Cruyssen” (18). In de fabriek werd er toen naast de fijne en grove tabak, ook snuif- en pijptabak gefabriceerd. In die periode begint ook de fabricatie van sigaren onder de merknaam „Nivella”.

Na zijn huwelijk en het betrekken van de woning in de Langemunt zette André de fabricatie van tabak verder maar zou zich bijzonder toeleggen op sigaren en dit tot in 1940.

Na mei 1940 en tot 1968 werd André groothandelaar in sigaren en cigarillo's van het merk „Nivella”, doch deze rookwaren werden elders ingekocht en voorzien van het eigen merk en naam.

PERSONEEL VAN DE FABRIEK

Navolgende personeelslijst is opgemaakt naar mondelinge gegevens verstrekt door Louis Vereecken in 1965. Ze werd vergeleken met het bevolkingsregister, de lijsten voor de werkrechttersraad en de kiezerslijsten. De vrouwen zijn niet vermeld omdat ze doorgaans als „zonder beroep” zijn opgetekend. Er waren drie vrouwen te werk gesteld in de fabriek, naast vijf mannen. Men had 2 spinners en een spinster voor de pruimtabak, 1 tabaksnijder, 1 snuifrasper en 3 pakjesmakers of -maaksters.

Namen van de werklieden en hun jaren dienst :

Lampe Evarist, vanaf 1892 tot 1912 ;

Telleir Frans, vanaf 1896 tot 1914 ;

Van Dooren August, vanaf 1898 tot 1914 ;

Van Dooren Camiel, vanaf 1905 tot 1935 ;

Vereecken Louis, vanaf 1890 tot 1940 ;

Telleir Camiel, vanaf 1920 tot 1921 ;

De Cloet Achiel, vanaf 1933 tot 1940 ;

Landuyt August, vanaf 1920 tot 1938 ;

De Tayie Elodie, vanaf 1900 tot 1921 (19).

GRONDSTOFFEN

De gebruikte grondstof is uiteraard tabak, doch de kwaliteit en het aroma hingen erg af van het land van herkomst. Zeker is dat Amerikaanse tabak aangekocht werd uit Bury, Virginie, Arakan en Jeva. Deze tabak werd in houten tonnen van 100 tot 500 kg aangevoerd. Met binnenschepen werden deze tonnen naar Nevele gebracht waar het lossen ervan maar een klein kunstje was. Een binnenschip kwam door het kanaal van Schipdonk ge-

ren, de ophaalbrug te Nevele werd opgehaald. Tussen de twee brugpijlers bleef het schip liggen. Met het scheepslier werden de tonnen opgehaald en op de straat neergelaten. Werklieden rolden de tonnen naar het voetpad. Eens alle tonnen gelost vertrok het schip. De brug werd nedergelaten, een werkje dat uitgevoerd werd door Bernard Voet en helper Louis Van Hese. De tonnen werden dan naar de fabriek gerold (20).

Ook uit Indonesië werd tabak aangevoerd, want tijdens verbouwwerken aan het magazijn Dias werden verschillende grote zakken gevonden grof geweven in Sisal-vezel (21). Op die zakken kwamen allerlei tekens voor. Bij navraag in het „Tabaksmuseum” te Harelbeke (22) en het „Museum voor Pijp en Tabak” te Groningen Nederland (23) kon geen bevredigend antwoord verstrekt worden over de herkomst van deze zakken. Uiteindelijk werd de tabaksfabriek Van der Cruyssen N.V. Deinze geconsulteerd (24). Volgens hem kwamen de zakken met hun merktekens uit Indonesië, uit de plaatsjes Toeban in Lotjani die liggen op de noordkust van Sumatra, dus aan de zee van Java. De tekens V.O. wijzen op de oogst, A.A op eerste keus tabak, B.B. op tweede keus. De jaartallen geven het jaar aan wanneer de tabak geoogst werd. De tabak in de tonnen of zakken waren hard op elkander geperst tot een soort platte schijf die een gewicht had van ongeveer 60 kg. De schijven werden in de stapelkamer, die boven de fabriek lag, geborgen. Tabak afkomstig uit Virginië was de beste in aroma. Verwerkte men deze soort, dan diende men alle ramen en deuren te sluiten anders kwamen de bijen in de werkplaats gevlogen omdat de reuk van het aroma deze diertjes zo aantrok. Sinds 1935 werden de zakken tabak rechtstreeks per trein naar het station van Landegem gebracht en zo per kar of per auto naar Nevele gebracht.

VERWERKING

De tabak onderging verschillende bewerkingen vooraleer het pakje aan de man kon worden gebracht.

De schijven tabak werden van de stapelkamer naar de fabriek gebracht. Men mengde gewoonlijk 100 kg vreemde tabak met 10 kg inlandse. Alle bladeren werden losgemaakt en gedampt. Zo kon men de bladeren zachter maken. Dit proces duurde ruim een dag.

Daarna werden deze zachte bladeren in de snijmachine geperst.

De snijbak kon ongeveer 6 kg geperste tabak bevatten. De snijmachine werd bij gebrek aan aandrijving via een motor, in de beginperiode met de hand bewogen. Een tabaksnijder kon 10 kg snijden per uur of 70 kg per dag. Eens gesneden werd deze tabak op een kleine ast gelegd, die bestond

uit een vlakke plaat met openingen waaronder stoombuizen doorliepen. Door de warmte die de buizen afgaven droogde de gesneden tabak. Eens droog werd hij op rekken gelegd .

Deze rekken hadden een ligvlak van lijnwaaddoeken. Na een dag rusten kon de tabak verpakt worden in zakken.

Het vervaardigen van pruimtabak, hier „sjiektabak” genoemd, gebeurde anders.

De bladeren bleven een nacht gedampt liggen.

Vervolgens werden de bladeren gesponnen op een spinwiel of spinhaspel. Men volgde de zelfde werkwijze als de touwslager. Zo kreeg men een soort lang touw van tabak. Vervolgens diende men de streng in stukken te snijden. Deze stukken werden dan in kleine zakjes gestopt, met een gewicht van 50, 100 of 250 gram.

Het maken van snuiftabak was een hele karwei. De gedampte tabaksbladeren werden opgerold in de vorm van een „karot”. Deze karot werd in een lijnwaad zakje aangesnoerd met een touw. Dit alles bleef ruim 8 dagen rusten. Hierna werd de karot nog eens verwisseld van doekje en nog harder aangesnoerd. Na een dag werd het lijnwaad verwijderd en werd de karot met een heel fijn touw omwonden. Deze laatste bewerking noemde men „visielen”. Eens zover was de karot gereed om verkocht te worden aan personen die zelf hun snuif raspten, of dit in de fabriek lieten raspen. Het raspen gebeurde op de snuifrasp. Dit was een houten bakje 50 x 40 x 6 cm groot, beslagen met een ijzeren plaat waarin gaatjes gemaakt waren. De karot werd erover gewreven terwijl het poeder in het bakje terecht kwam.

Dit poeder kwam vervolgens in een varkensblaas terecht waar het met de handen zo bewerkt werd tot de snuif heel mals en fijn gekneden was.

Hierna werd het poeder in zakjes van 100 of 250 gram gevuld.

Het maken van sigaren was volledig handwerk. De fijnste tabaksbladeren kwamen hiervoor in aanmerking. Een gereinigd vulsel werd in de bladeren gerold met de hand. Daarna werd een mooi blad als buitenste blad aan het onderste blad gerold en de kantjes samengeplakt met stijfsel.

Daarna werden de sigaren in een pers gelegd, dat is een kastje waarin zo een 25 sigaren naast elkaar kunnen geplaatst worden. Het deksel drukte de sigaren samen tot hun mooie vorm. De hele bewerking duurde een week. Vervolgens werden de twee sigare-eindjes afgeknipt, voorzien van merk en taksband en opgeborgen in sigarenkistjes.

In de fabriek werd gewerkt van 6 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds (25).

Specialité de
TABACS AMERICAINS
CIGARETTES
ARTICLES POUR FUMEURS

ARCHIEF
JANSSENS
NEVELE

Ve Van Der Cruyssen
FABRICANTE DE TABAC
NEVELE

Im. DE KUYSSCHE Frères, Deurne

1900.

(Museum Rietgaverstede, Nevele)

VERPAKKING EN MERKEN

Zoals we reeds hoger vermeld hebben gebruikten de tabaksfabriek Van der Cruyssen en de opeenvolgende uitbaters verschillende soorten van verpakkingen en merken. Hoe ging men nu te werk voor het vullen van de zakken ?

Het blad waarop het handelsmerk gedrukt was werd eerst rond een houten blokje geplooid. Dat blokje was precies zo groot als een pakje tabak van 50, 100 of 250 gram. De langste zijde en de onderkant werden vastgelijmd. Blokje en papier werden in een holle koker geschoven.

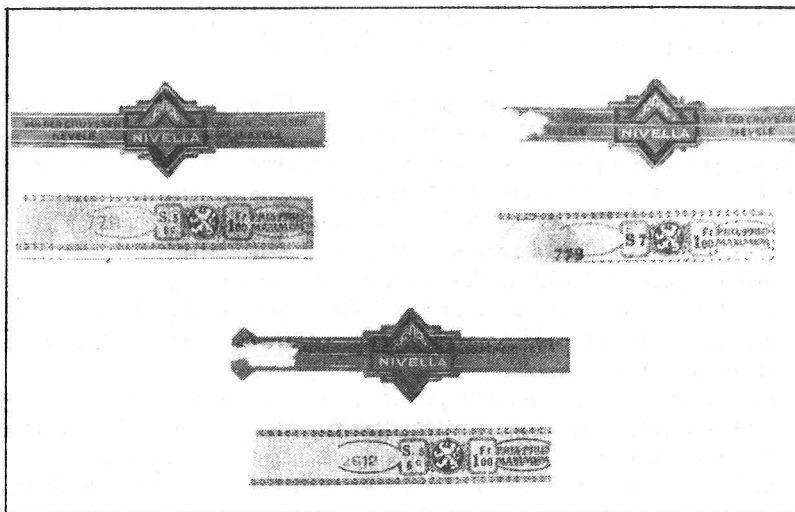
Het blokje werd eruit geduwd en in die holte werd de tabak geperst. Eens zover werd alles uit de koker geschoven, het bovenste lipje vastgekleefd en het pakje was klaar. Men had ook puntzakken met tabak. In het zakje duwde men een trechter waarin men de tabak opvulde. Er konden zo 100 zakjes per uur gevuld worden verdeeld over een half vierdeel (= 100 gr) en een kwart vierdeel (= 50 gram).

De bovenlip werd vastgekleefd en alles was gereed voor de verkoop. Over de zakjes kwam dan nog een rode band voor de pakjes die 7,5 cent kostten terwijl de pakjes met groene band tegen 11 cent verkocht werden.

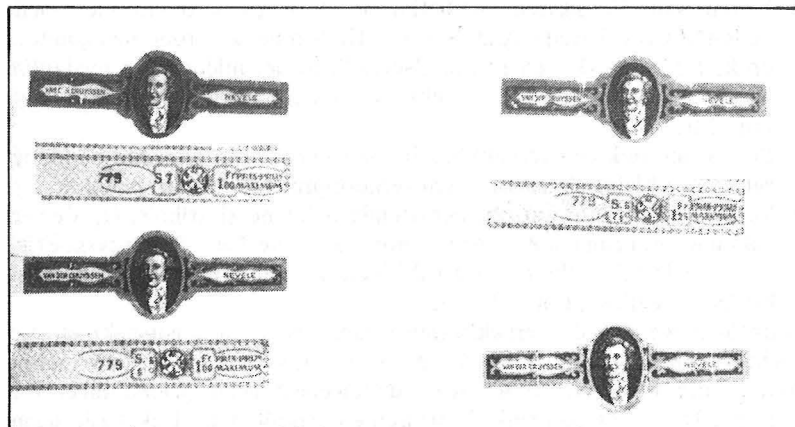
Aan pijprokers en landbouwers werd ook losse tabak verkocht, verpakt in grote puntzakken. Deze tabak had als naam „korte tabak” en werd verkocht tegen 10 cent per puntzak.

Snuiftabak werd gevuld met trechter en lepel zoals hoger vermeld. Pruihtabakszakjes kregen alleen een papierbandje om zich. De fabriek Van der Cruyssen had verscheidene merken. We pogen een overzicht te geven van die verscheidenheid.

1. Blauwe verpakking. Groot pak van 250 gram, met opdruk in zwarte kleur. In de te midden een ovaal met daarin „A. Van der Cruyssen, Fabricant de tabacs à Nevele”. Langs de onderzijde „N020” en nog iets lager „Qualité Supérieure”. Langs de zijkant „A. Van der Cruyssen Nevele”.
2. Witte verpakking. In de vorm van een puntzak, zwarte druk. Bovenaan „Spécialité de tabacs Américains, Cigarettes, Articles pour Fumeurs” in het midden een afbeelding van een man langs een stroom, steunende op een grote zak tabak, de man rookt uit een lange pijp. Onderaan „Ve. Van der Cruyssen, Fabricante de Tabac Nevele”. Het drukwerk was uitgevoerd door „Imp. De Kuijssche Frères, Deynze”.
3. Blauwe verpakking van 100 gram. Zwarte druk. Bovenaan „De Smoorder”. In het midden een afbeelding van een man langs een stroom, leunende op een grote zak tabak. Hij rookt een lang pijp. Onderaan „A. Van der Cruyssen Nevele”. Dit pakje werd in die tijd verkocht tegen 1,70 fr.

Sigarebandjes verspreid tijdens de bestuursperiode van Omer en André Dias (Museum Rietgaverstede, Nevele)

5. Zelfde als nr. 4 met een brede groene band. Inhoud 50 gram. Merk en druk dezelfde als nr. 4. Verkoopprijs : 1,20 frank.

De verpakking nr. 1 is zeker gebruikt door Adolf Van der Cruyssen, terwijl nr. 2 door de weduwe werd gebruikt. De zakjes vermeld onder nr. 3, 4 en 5 werden gemaakt tijdens het beheer van Omer Dias, tussen de jaren 1920 tot 1927. Dit konden we nagaan aan de hand van de taksbandjes.

1. De sigaren werden verpakt in houten kistjes met afmetingen 18 x 10 x 7,5 cm en met 100 sigaren in een kistje. Ze droegen het merk „MIGNON” met eronder „NIVELLA, Van der Cruyssen Nevele”. Rond elke sigaar was een blauw bandje gehecht met links en rechts „Van der Cruyssen Nevele” en in het midden in een ruitvorm „Nivella”. De druk is zwart en goud. Verkoopprijs 1 frank.
2. Kisten van 50 sigaren. Afmetingen 18 x 10 x 7,5 cm met merk „AMARILLO”. Onderaan „Nivella Van der Cruyssen Nevele”. Het sigarenbandje was rood met zwarte en gouden druk. Links „Van der Cruyssen” en rechts „Nevele”. Temidden, in een ovaal een borstafbeelding van een net geklede heer. De verkoopprijs bedroeg 1,25 fr.
3. Kisten van 50 sigaren. Afmetingen 17 x 10 x 7,5 cm met merk „A.D. NEVELE”. De bandjes zijn rood met zwarte opdruk. Links „A.D.” rechts „Nevele”. In het midden in een ovaal een net geklede heer die een sigaar aansteekt. Verkoopprijs : 1,75 fr.
4. Kisten van 50 sigaren. Afmetingen 24 x 14 x 6 cm met merk „GRANCOSA, Nivella, A.D. Nevele”. De bandjes zijn rood met goudopdruk. Links „A.D.” en rechts „Nevele”. In het midden een medaillon waarin een borstafbeelding prijkt van een net geklede heer. Verkoopprijs 2 fr.
5. Er bestond ook een verpakking die bestond uit een papieren band, bevattende 3 kleine sigaren met een verkoopprijs van 1,60 fr. per stuk.
6. Verpakking in dun karton, bevattende 5 kleine sigarillo's. Op de verpakking met bruine inkt bedrukt. Bovenaan „Nevele”. In een zeshoekige vorm „A.D.N.”. Schuin ernaast 2 kleine sigaren. Onderaan „5 beste sigarillo's”. Verkoopprijs : 2,50 fr.

Vermelden we dat de verpakkingen onder nrs. 1 en 2 gemaakt en verkocht werden door Omer Dias, terwijl nrs. 3, 4 en 5 en 6 zijn verspreid door André Dias. Na 1940 heeft de eigenaar geen sigaren meer vervaardigd. Hij kocht namelijk de sigaren en cigarillo's in. Enkel zijn naam en merk was er op aangebracht. André Dias stopte met zijn zaak in 1968.

De „Nivella”-sigaren waren gekenmerkt door het fijne aroma dat ze bezaten dankzij het oordeelkundig mengen van Havana en Bresil-tabak, een vermenging die wettelijk gedeponeerd werd. (26).

TABAKSZAKKEN UIT SUMATRA

<p>B. B.</p> <p> B.L.</p> <p>R.</p> <p>1934</p> <p>2</p> <p>B. B.</p> <p>J.A.T. B.B. 82</p>	<p>A.A. </p> <p>F. E.</p> <p>LATJARI</p> <p>29</p> <p>1926</p> <p>A. A.</p> <p>BAL A.A. E.L.</p>	<p> B.V.O.</p> <p>A. B. T.</p> <p>TOEBAN</p> <p>V.O.</p> <p>1927</p> <p> A.A.</p>
--	---	---

ZAK 1.

ZAK 2.

ZAK 3.

VERSPREIDINGSGEBIED VAN DE TABAK VAN DER CRUYSSSEN

De ingepakte tabak en de nevenprodukten werden te Nevele en in de omliggende gemeenten in winkels te koop aangeboden. De levering geschiedde eerst per stootkar, geduwd door 2 werklieden. Omstreeks de eeuwwisseling tot de eerste helft van de twintiger jaren geschiedde dit met paard en „triemkar”. Ten tijde van Omer en later van André werd het vervoer gedaan met personenwagens. Benevens Nevele en de randgemeenten van Nevele werden de tabaksprodukten geleverd te Oedelem, Sint-Joris, Beernem, Evergem, Wondelgem, Langerbrugge, Kerkbrugge, Gent, Drongen, Maria-kerke, Vinkt, Lotenhulle en Aalter (27).

Vermelden we nog dat het sausen van tabak, dit is het drinken van de tabak met een soort vloeistof, niet werd gedaan in de fabriek. Het dampen geschiedde met water en zout, aldus mijn zegsman Louis Vereecken. In het museum Rietgaverstede zijn verschillende voorwerpen bewaard van de tabaksfabriek Van der Cruyssen, namelijk een tabakszeef, een karot, een spinmolen, pruimtabak, een kleine snijmachine voor tabak, verschillende sigarenkistjes, sigarebandjes en tabakszakjes van deze verdwenen tabaksnijverheid Van der Cruyssen, Nevele.

A. JANNSENS, Nevele
Dag van H. Arnold, 1985

NOTEN

- (1) Medegedeeld door Prof. Dr. K. Vuylsteke, dienst voor Hygiëne en Sociale geneeskunde, Gent, waarvoor onze hartelijke dank.
- (2) R. CAUWE, *Geschiedenis van de tabak in de Leiestreek*, Harelbeke, 1983.
- (3) Standaard Encyclopedie, Antwerpen, 1973.
- (4) Zie noot 2.
- (5) PH. VAN CAUTEREN, *Over tabak*, Gent, 1885.
- (6) P. DE BACKER, *De teelt van tabak*, Tielt, 1942.
- (7) Zie noot 1.
- (8) FR. DE POTTER EN J. BROEKAERT, *Geschiedenis van Nevele*, Gent, 1867.
- (9) Bevolkingsregister Nevele, Gemeentearchief.
- (10) In het museum Rietgaverstede, Nevele.
- (11) Bidprentje van Adolf Van der Cruyssen, verzameling Rietgaverstede, Nevele.
- (12) Bevolkingsregister Nevele, Gemeentearchief.
- (13) In het museum Rietgaverstede, Nevele.
- (14) Bevolkingsregister Nevele 1910, Gemeentearchief.
- (15) Bidprentje van Marie-Mathilde Hautekeete, verzameling Rietgaverstede, Nevele.
- (16) J. VAN DE CASTEELE, *De strijdbare van Roy's uit Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XV (1984), afl. 3.
- (17) Huwde te Nevele met I. Lampaert, werd burgemeester van Nevele na 1944.
- (18) In het museum Rietgaverstede, Nevele.
A. JANSSENS, *Firma Dias, een kolengroothandel te Nevele*, in *Het Land van Nevele*, jg. XVI (1985), afl. 1.
- (19) Medegedeeld door L. Vereecken.
- (20) Idem.
- (21) Zakken in 1984 ontdekt door ons medebestuurslid D.D'Hooge, Nevele.
- (22) Schrijven van R. Cauwe (Museum van Pijp en tabak, Harelbeke) van 29 juli 1984.
- (23) Schrijven van conservator T. Helperi Kimm (Niemeerjers Nederlands Tabacologisch museum, Groningen) van 13 juli 1985.
- (24) Schrijven van de heer Walter De Groote (Usines Van der Cruyssen N.V. Deinze) van 16 januari 1985. Onze hartelijke dank voor de opheldering van de tekens.
- (25) Medegedeeld door L. Vereecken.
- (26) In het museum Rietgaverstede, Nevele.
- (27) Mededelingen mij verstrekt door Louis Vereecken op 6 november 1965.

Als oud-personeelslid van de fabriek heeft hij mij de methodes van de tabaksfabriek Van der Cruyssen van Nevele verteld en zo voor ons nageslacht bewaard. Al deze gegevens zijn op band en op fiches vastgelegd.

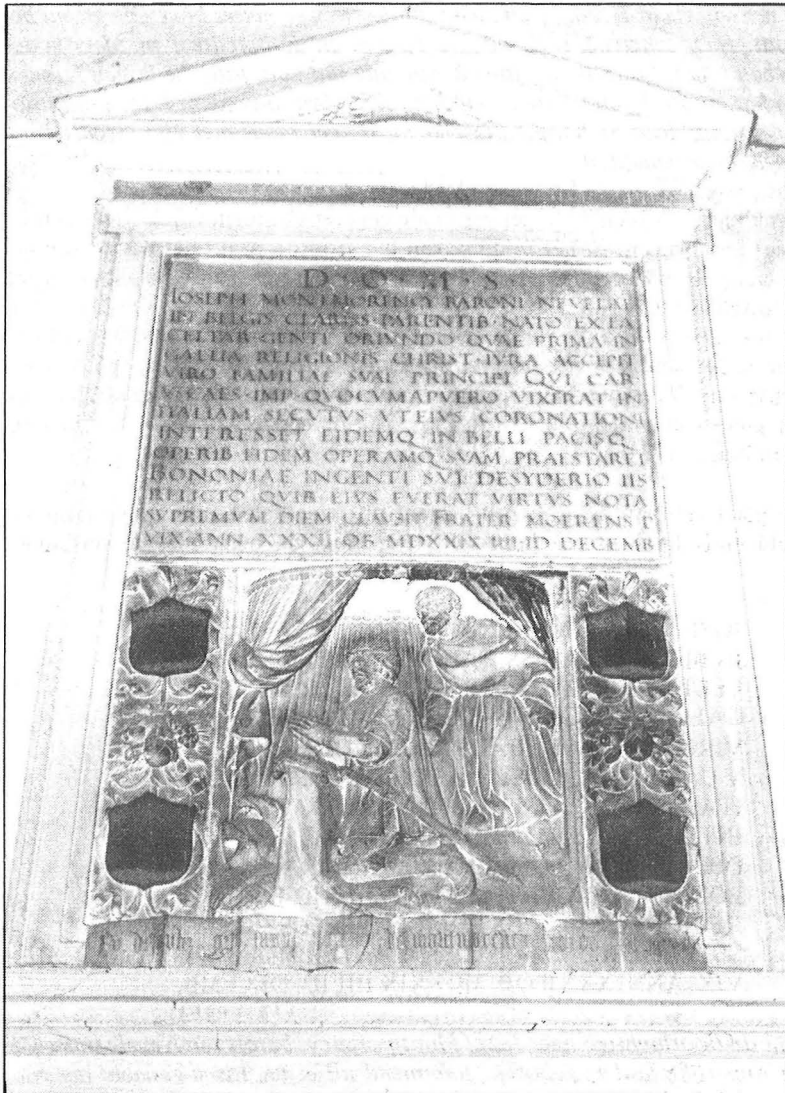
GRAFSTEEN VAN EEN HEER VAN NEVELE TE BOLOGNA

(We danken oprecht drs. Jan Janssens uit Astene, die ons het adres bezorgde van een italiaanse korrespondente uit Bologna. Tevens was hij zo bereidwillig voor ons een italiaans werk op te sporen dat niet in de gentse bibliotheken voorhanden was.)

In de centrale bibliotheek van de Rijksuniversiteit te Gent vonden we de vermelding van een artikel over een grafsteen te Bologna opgericht ter nagedachtenis van Jozef van Montmorency, heer van Nevele. De auteur, student ingenieur G. Pedrelli, die de grafsteen in de kerk San Salvatore had ontdekt, geeft er een nauwkeurige beschrijving van (1). Nieuwsgierig als hij was, wou hij meer weten over het geslacht Montmorency en hoe een van hen te Bologna gestorven was. Hij konsulteerde het bekende genealogisch werk van Le Père Anselme, uit de XVIIe eeuw, waar hij enkel een kort bericht vond over de afstamming van Jozef van Montmorency. Hij zocht verder bij de geschiedschrijvers van Bologna, maar vond er niets, tenzij een vermelding in een italiaans werk uit 1842, dat een uitvoerig gedocumenteerd relaas is van de kroningsplechtigheden ter ere van Karel V in 1530 te Bologna. In dat werk staat de integrale tekst van de grafsteen en een tekening ervan in steendruk (2).

Dank zij een italiaanse korrespondente uit Bologna, mevrouw Francesca Valli, doctor in de kunstgeschiedenis, is het ons gelukt de huidige toestand van de grafsteen te kennen. Ze verschaftte ons een nota uit een reisgids over de kerk, een beschrijving van de grafsteen in zijn huidige toestand en last but not least een mooie en duidelijke fotografie van het monument. We vertalen uit haar brief :

De San Salvatorekerk bestaat nog en is gelegen in het historisch centrum van Bologna, niet ver van de piazza Maggiore in de via Cesare Battisti, 16. Het huidig gebouw, dat nog het grafmonument van de Montmorency bewaart dateert uit de XVIe eeuw. Maar de oorspronkelijke kerk is veel ouder en de grafsteen in kwestie behoorde zeker tot een vroegere constructie en werd met de nieuwbouw overgebracht ... Wat nu de grafsteen betreft, bestaat er een korte notitie op steekkaart over het kleine verheven beeldhouwwerk dat de steen versiert. Die notitie is opgesteld door de Soprintendenza ai Beni Storici e Artistici van Bologna en behoort tot de inventaris van het kunstpatrimonium dat eigendom van de kerk is. Ik heb er een benaderende datum van het beeldhouwwerk gevonden 1535-1540 en de afmetingen 80 x 50 cm ; ik meen dat die afmetingen uitsluitend betrekking

Grafsteen ter nagedachtenis van Jozef van Montmorency, heer van Nevele, overleden op 10 december 1529. In de muur gemetseld 2 meter boven de vloer in de San Salvatorekerk te Bologna.

(Archiefphoto van de Soprintendenza Beni Artistici e Storici Bologna.)

hebben op de reliëfskulptuur. Het was mij niet gegeven de afmetingen op te nemen, daar de grafsteen zich tenminste twee meter boven de grond bevindt. Naar schatting is de hoogte 1,50 m en de breedte 1 m. Maar in dat verband kan, hoop ik, de foto u van enig nut zijn, foto die ik heb kunnen vinden en die komt uit de inventaris van de Soprintendenza. De skulptuur, een weinig door de hoogte verscholen, is zeer mooi met zijn eigen ikonografische originaliteit.

Tot zover dottoressa Francesca Valli.

Dank zij de foto en de hoger vermelde gegevens kunnen wij de grafsteen als volgt beschrijven. In het midden van het fronton prijkt het wapen van het geslacht Montmorency. Op de dwarsbalk onder het fronton staat gebeiteld APLANOS MONTMORENCY AV PREMIER XPIEN. *Aplonos* is een verlatijnst grieks woordje dat betekent *niet afwijken* en was de wapenkreet van de Montmorency's. *Au premier xprien* is de verkorte tekst van hun wapenspreuk *Dieu ayde au premier chrétien* (God staat de eerste kristen bij). Zij gingen er prat op dat zij in Frankrijk de eerste waren die het kristendom beleden (3).

De plaat zelf van de grafsteen bestaat uit twee delen : het in het latijn gesteld grafschrift en een bas-reliëf. Hier volgt de tekst met de vertaling :

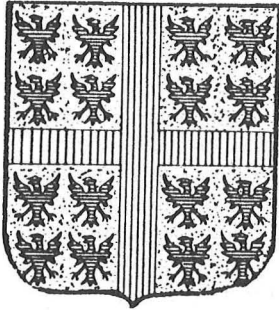
D O M S

JOSEPH MONTMORENCY BARONI NEVELAE
IN BELGIS CLARISS. PARENT. NATO EX EA
CELTAR. GENTE ORIUNDO QUAE PRIMA IN
GALLIA RELIGIONIS CHRIST. JURA ACCEPIT
VIRO FAMILIAE SUAE PRINCIPI QUI CAR.
V CAES. IMP. QUOCUM A PUERO VIXERAT IN
ITALIAM SECUTUS UT EJUS CORONATIONI
INTERESSET EIDEMQ. IN BELLI PACISQ.
OPERIB. FIDEM OPERAMQ. SUAM PRAESTARET
BONONIAE INGENTI SUI DESYDERIO IIS
RELICTO QUIB. EIUS FUERAT VIRTUS NOTA
SUPREMUM DIEM CLAUSIT FRATER MOERENS P.
VIX. ANN. XXXII OB. MDXXIX IIII ID. DECEMB.

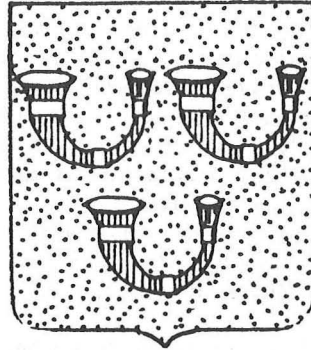
Aan de doorluchtige heer Jozef Montmorency, baron van Nevele in België, uit roemrijke ouders geboren, stammend uit een keltisch geslacht dat voor het eerst de leer van het kristen geloof aannam. Hij was het hoofd van zijn familiestam, volgde in Italië Karel V, keizer en imperator, met wie hij zijn kinderjaren doorbracht, om de kroning (van de keizer) bij te wonen en hem in vrede en oorlog zijn trouw en bijstand te verlenen.

De vier wapenschilden die de reliëfskulptuur flankeren.
(Tekening van ons bestuurslid Guido Schaeck)

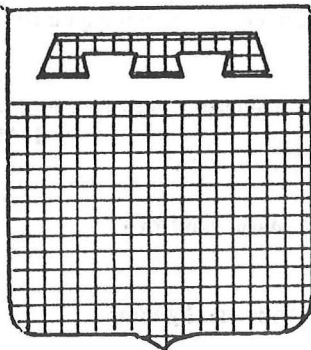
Montmorency

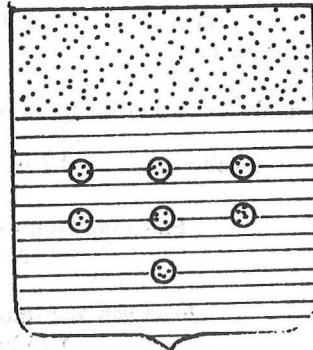
Horn

Vilain

Melun

Montmorency :

— van goud met een kruis van keel, in elk der kwartieren vier adelaartjes van azuur.

Horn :

— van goud met drie posthoorns van keel met zilver beslagen, mondstuk links.

Vilain :

— van sable met schildhoofd van zilver beladen met een barensteel van sabel.

Melun :

— van azuur beladen met zeven penningen van goud, met schildhoofd van hetzelfde.

Nadat hij te Bologna, aan hen die zijn moed kenden, zijn laatste wilsbeschikking had bekend gemaakt, gaf hij er de geest. Zijn bedroefde broeder richtte dit monument op. Hij (Jozef van Montmorency) leefde 32 jaren, stierf in 1529 de vierde van de iden van de december (10 december).

Onder het grafschrift zien we het bas-reliëf geflankeerd met de wapens van de grootouders. In het midden staat er een legertent waarin Jozef van Montmorency geknield zit op een bidstoel, aan zijn zij een neerhangend zwaard. Achter hem staat als beschermer een minderbroeder.

De Montmorency's waren de weldoeners van de minderbroeders : zo heeft Jan III van Montmorency te Nevele in 1502 een penitentenklooster gesticht - de penitenten waren de vrouwelijke tak van die bedelorde.

Zijn vrouw Margareta van Horn werd in het minderbroederklooster te Gent begraven en in diezelfde kerk prijkte ook een glasraam met de wapens van Jan III van Montmorency en Margareta van Horn (5).

Wat de vier wapenschilden betreft die het bas-reliëf flankeren, zijn de versierselen ervan verweerd, nochtans is het ons nog gelukt op het bovenste wapen rechts nog een posthoorn te ontwaren en zo konden wij de volgorde nog herstellen.

Jan van Montmorency x Gudule Vilain

† 1477

**Frederik van Horn x Philipotte
de Melun**

† 1485

† 1487

Filips van Montmorency x Maria van Horn

† 1526

† 1558

Jozef van Montmorency x Anna van Egmont

† 1529

Zoals het veel voorkomt op grafstenen, tombes, ramen vinden we hier de wapens van de vier grootouders. In dit geval Montmorency, Vilain, Horn en Melun (6).

Heel onderaan op de grafsteen fladdert nog een gebeeldhouwd lint met deze franse tekst : CY DESSOUBZ GIST MONSIEUR JOSEPH DE MONTMORENCY BARON DE NEVELE (hieronder rust de heer Jozef van Montmorency, baron van Nevele).

De franse genealoog A. Du Chesne, die de genealogie van het geslacht Montmorency heeft opgemaakt, vermeldt dat Jozef van Montmorency in de

Sint-Martinuskerk te Weert begraven ligt. Dan zouden we moeten aannemen dat te Bologna een grafsteen werd aangebracht ter nagedachtenis van Jozef van Montmorency en pas later de overbrenging van het stoffelijk overschot heeft plaats gevonden. Maar zover onze informatie reikt is daarover niets bekend.

Wie was Jozef van Montmorency ?

Volgens het grafschrift was Jozef van Montmorency 32 jaar oud toen hij stierf, was dus in 1497 geboren. Zijn geboorteplaats is nergens vermeld ; misschien het kasteel van Ooidonk ? Hij huwde in 1523 met Anna van Egmont die de lutherse godsdienst beleed. Uit hun huwelijk ontsproten vier kinderen waaronder de bekende Filips van Montmorency, graaf van Horn, te Brussel onthoofd in 1568, en Floris van Montigny in een spaanse kerker ter dood gebracht in 1570. Jozef van Montmorency verkocht in 1527 aan zijn frans familielid Anne de Montmorency, bekend staats- en krijzman, zijn goederen in Frankrijk gelegen, waaronder een vierde van de baronie van Montmorency (7). Daaraan is het misschien te danken dat Jozef van Montmorency wel op brede voet kon leven en dat hij met een gevolg de grootse feesten in Bologna kon bijwonen. Stoeten, processies en recepties worden er georganiseerd : paus Clemens VII zal op 26 februari 1530 aan Karel V de scepter, het zwaard en de rijksappel overhandigen, symbool van de waardigheid van rooms keizer. Reeds einde 1529 verbleef Jozef van Montmorency in Bologna, werd er ziek en overleed er op 10 december 1529 (8). In 1531 hertrouwde Anna van Egmont met Jan III, graaf van Horn. Dit huwelijk bleef kinderloos en bij testamentaire beschikking vermaakte Jan III († 1540) zijn titel en zijn bezittingen aan stiefzoon Filips van Montmorency, reeds hoger vermeld, die dan ook de titel graaf van Horn zal voeren (9).

We weten niet of vlaamse en nederlandse toeristen die Bologna aandoen met een bezoek aan de San Salvatorekerk, attent gemaakt worden op de grafsteen van Montmorency. Maar zeer verwonderlijk is dat professor Paul Fredericq, wiens vader een nevelaar was, met geen woord rept over de grafsteen toen hij in Bologna verbleef. Met zijn kollega, professor E. Dubois van de fakulteit van de rechten, was hij door de gentse Universiteit afgevaardigd om in 1888 de luisterrijke herdenkingsfeesten van de Universiteit van Bologna bij te wonen. Hij verbleef er drie dagen - van 1 juni tot 3 juni - en naast de officiële plechtigheden bezocht hij ook de merkwaardige gebouwen van de stad. (10) Zonderling dat toen geen enkele italiaanse professor of gids de twee gentse bezoekers op de „nevelse aanwezigheid” te Bologna gewezen heeft.

Jozef VAN DE CASTEELE, Sint-Amansberg

NOTEN

- (1) PEDRELLI G., *Epitaphe d'un Montmorency à Bologne* in *Revue nobiliaire, héraldique et biographique*, tome XV, 3e série, p. 182-183, Parijs 1878.
- (2) GIORDANI G., *Della venuta e dimora in Bologna del sommo pontefice Clemente VII per la coronazione di Carlo V imperatore*, Bologna 1842.
- (3) DU CHESNE A., *Histoire généalogique de la maison Montmorency et de Laval*, Parijs 1624.
ROQUEFORT J.B.B., *Glossaire de la langue romane*, Parijs 1808.
- (4) Twee van zijn broeders kunnen in aanmerking komen : Robert van Montmorency, heer van Wijenesse († 1554) en Filips van Montmorency, heer van Hachicourt († 1566). Wie van beiden de grafsteen liet maken is ons niet bekend, waarschijnlijk was het Filips die toen een openbaar ambt bekleedde en ridder van het Gulden Vlies was.
- (5) VAN DE CASTEELE J., *Grauwe zusters of penitenten-rekolektinen te Nevele : 1502-1784* in *Driemaandelijks berichtenblad van de heemkundige kring Het Land van Nevele*, december 1978, afl. 4., p. 166-177.
- (6) DE HERCKENRODE J.T.J.L., *Nobiliaire des Pays-Bas et du comte de Bourgogne*, 2 dln., Gent 1865.
- (7) DU CHESNE A., a.w. p. 266.
- (8) Du Chesne, de genealogist, schrijft Boulogne en geeft 1530 aan als jaartal van het overlijden, vergissing die dan door andere schrijvers herhaald wordt, zo door F. Goethals en P. Geurts.
GOETHALS F., *Dictionnaire généalogique et héraldique des familles nobles du royaume de Belgique*, tome III, Brussel 1850.
GEURS P., *De graaf van Horne, Filips van Montmorency 1524-1568*, Horn 1968.
- (9) SCHEERDER J., *De graaf van Horne (1524-1568)* in *Driemaandelijks berichtenblad van de heemkundige kring Het Land van Nevele*, maart 1980, afl. 1, p. 3.
- (10) FREDERICQ P., „*Dagboeken 1, 2 en 3 juni 1888. Reisaantekeningen XVIII*”. Handschrift 3704 Centrale Bibliotheek, Rijksuniversiteit Gent.

„KOPJE-DEK” IN LOTENHULLE :

EEN HEEMKUNDIG DESSERT

Tijdens het jaarlijks familiefeest van het Davidsfonds Lotenhulle - Poeke op 27-4-'85 lanceerde het bestuur van deze vereniging een origineel heemkundig dessert voor de leden.

Het idee van het „kopje-dek” komt voort uit twee typisch Lootse gewoonten.

Ter gelegenheid van elke kermis of wijkkermis hadden de cafébazen - en dat waren er niet weinig - de gewoonte om hun klanten te verwennen met een „schietspoel” (appelflap) die ze boven op een pint bier gereedlegden tot wanneer de *kermis* ten einde was en de kermis kon beginnen.

Deze gastvrije gewoonte heette „pintje - dek”.

Een tweede typisch Loots element bij dit dessert bestaat in de speculoos die bij het dessert hoort. De speculoos stelt een boerke van Lo voor. Joris Deroo sneed dit boerke eigenhandig uit in beukenhout en banketbakker Johan de Grootte bakte het boerke volgens een eigen smakelijk recept. Dit speculoos-boerke heeft wel iets typisch Loots. Dat kan je merken aan zijn openstaande gulp die herinnert aan de volkse uitdrukking : zijt ge van Lo dan ? Die zegswijze betekent van oudsher dat de aangesprokene zijn gulp vergat te sluiten.

Bij speculoos past uiteraard geen bier. Vandaar de keuze van een kop koffie als drank.

Zo genoten een honderdtwintig Lotenhulle- en Poekenaars van hun „kopje-dek”.

A. Strobbe

VOOR U GELEZEN

J. TAELEMAN, *Draaiboek van het socialisme in Nevele*, Nevele, 1985, 42 blz.

Over de vroegste periode van het socialisme in Nevele kon alleen sporadisch en zijdelings informatie worden gevonden in de geschiedenis van het socialisme in Deinze.

Een andere, zij het dan literaire bron, is het oeuvre van Cyriel Buysse. In zijn werk komen af en toe, al dan niet duidelijke toespelingen op het ontstaan van het socialisme in Nevele voor.

De eerste historische bron zijn de resultaten van de gemeenteverkiezingen in Nevele in 1921, waaraan ook de socialisten voor het eerst deelnemen. Vanaf dat jaar heeft de auteur heel nauwkeurig, met een zin voor het detail en toch boeiend het vallen en opstaan van deze politieke stroming in Nevele beschreven.

Van dit werk zijn nog exemplaren te verkrijgen bij : J. Taeldeman, Muizendale 10, Landegem of bij G. Van Parijs, Blasiusdriesstraat 36 A, Nevele. De prijs bedraagt 50 fr.

J.L.

VERSLAGEN

– *Vrijdag 12 april 1985, „De Flandriens van Lotenhulle“.*

Een honderdtal nieuwsgierigen waren naar de voetbalkantine in Lotenhulle afgezakt om de flandriens van Lotenhulle nog eens „in actie“ te horen over hun goeie oude tijd.

De organisatie van de sportavond berustte in handen van het Davidsfonds Lotenhulle - Poeke en van de heemkundige kring „Het Land van Nevele“. Arnold Strobbe heette iedereen welkom en schetste in zijn inleidend woord wie de flandriens waren en welke lading de term „flandriens“ historisch dekt.

Erna interviewde hij de Lootse flandriens in groepjes van twee of drie. De interviews werden afgewisseld met een sportkwis, die geleid werd door B.R.T.-radiojournalist Marc Gevaert.

In het eerste gedeelte van de avond haalden de welbespraakte flandriens fraaie persoonlijke herinneringen op aan hun vroegere successen en tegenslagen als wielrenner. Ze riepen bij de meeste luisteraars een goed beeld op van de sportieve aspiraties van de Vlaamse dorpsjeugd tussen de twee wereldoorlogen. We herinneren ons vooral de tegenstand thuis en de materiële problemen waarmee deze sterke kerels toen moesten afrekenen om hun voorkeursport te kunnen uitoefenen. Wanneer ze goede uitslagen behaalden werden ze financieel relatief goed beloond en - wat niet onbelangrijk was - ze genoten de bewondering van jong en oud in het dorp.

Niemand van de Lootse flandriens bereikte de zogenaamde top in de be-roepswielrennerij. Door tegenslag, door gebrek aan talent of aan inzet, door ziekte of door ongelukkige omstandigheden bleven ze „hangen“ of haakten ze af.

In alle geval, de Lootse flandriens genoten met volle teugen van hun eigen bonte verhalen en beschouwingen over hun verleden op twee wielen. De vele toeschouwers genoten intens mee, dat kon je zo merken.

De sportkwis, met waardevolle prijzen in natura, werd gewonnen door Freddy Cornelis uit Lotenhulle voor en Luc Bonami.

Na de pauze interviewde M. Gevaert de gastvedette van de avond, oud-Girowinnaar Johan de Muynck, die vlot en beschaafd vertelde over zijn succesvolle carrière als prof-wielrenner.

Vermelden we nog dat A. Strobbe en S. Robijt ter plekke een kleine tentoonstelling organiseerden met foto's en teksten over de Lootse flandriens en dat er een speciale brochure te koop aangeboden werd over de „Flandriens van Lo“.

A. Strobbe

- *Zondag en maandag 26 en 27 mei 1985 en zondag 2 juni 1985, tentoonstelling „Prosper Cocquyt“ in het museum Rietgaverstede te Nevele. Duizend riehonderd bezoekers.*

Traditiegetrouw had in het museum Rietgaverstede te Nevele de Sinksententoonstelling plaats. Dit jaar was ze gewijd aan de Landegemse luchtvaartpionier Prosper Cocquyt. Het is inderdaad vijftig jaar geleden dat deze luchtvaartpionier en hoofdpiloot bij Sabena de passagierslijn invloog tussen Brussel en Leopoldstad, een vlucht die toen vijf dagen duurde.

Aan de hand van tweehonderd geselecteerde foto's werd zijn leven als privé persoon en als hoofdpiloot uitgebeeld. De persdienst van Sabena bood spontaan zijn medewerking aan en stuurde een twintigtal zeldzame foto's van Prosper. Ook het zeldzame werk van Cocquyt : „Gezichtsbedrog bij het vliegen“ was uitgesteld. Onder de 1300 bezoekers was mevrouw Prosper Cocquyt met familieleden van Brussel naar Nevele gekomen. Ook bemerkten we onder de talrijke bezoekers een groep Sabenapiloten, oude vrienden van Prosper. Het groot aantal bezoekers bewees het succes van de tentoonstelling.

A. J.

- *Zondag, maandag en dinsdag 14, 15 en 16 september 1985, huldetentoonstelling „Prosper Cocquyt“ in het parochiaal centrum te Landegem. Duizendvijfhonderd bezoekers.*

Ter gelegenheid van Landegem - kermis had in het Parochiaal Centrum de huldetentoonstelling Prosper Cocquyt plaats. De inrichters hadden een beroep gedaan op het fotomateriaal en de documentatie van het museum Rietgaverstede te Nevele. Dit materiaal werd aangevuld met krantenknipsels en een bronzen borstbeeld van de luchtvaartpionier, voor die gelegenheid in bruikleen afgestaan door mevrouw Cocquyt.

Tijdens de openingsplechtigheid op 14 september werden toespraken gehouden door de heren Jos Van de Velde, Valère Ros en burgemeester Antoine Van Speybroeck. De heer Hilaire De Meyer schetste aan de hand van een uitstekende documentatie het leven van de Landegemnaar Prosper Cocquyt.

Dan opende mevrouw Cocquyt de tentoonstelling. Onder de talrijke aanwezigen bemerkte men de hele familie Cocquyt uit Brussel, Landegem en Aalter.

Tijdens deze drie dagen bezochten ruim 1500 personen, onder wie vele oude bekenden en vrienden van Prosper, de tentoonstelling.

In Landegem werd nog lang over dit feestelijk gebeuren nagekaart.

- *Zaterdag 6 en zondag 7 juli 1985 : Uitdelen van bedevaartvaantjes in de kerk te Poesele.*

Naar aanleiding van de 125e verjaring van de oprichting van de H. Donatusbroederschap te Poesele liet onze kring 500 bedevaartvaantjes van de „donderheilige“ afdrucken naar een ontwerp van de Nevelse kunstenaar Denyse Van Doosselaer. Tijdens de zaterdagavondmis werden 90 vaantjes uitgedeeld en 165 tijdens de hoogmis op zondag.

Slechts een kleine voorraad is op heden nog voorhanden bij E.H. Jamée, pastoor te Poesele, en in ons documentatiecentrum te Merendree. Belangstellenden kunnen er terecht tijdens de openingsuren.

A.B.

- *Zaterdag 7 en zondag 8 september : Tentoonstelling „De verering van de heilige Donatus, de donderheilige“ in de Vrije Lagere School te Poesele.*

Deze tentoonstelling waarover in de pers (Gazet van Antwerpen, Het Laatste Nieuws, Het Volk) uitvoerig aandacht werd besteed bracht een 400 bezoekers op de been. Dat onze donderheilige bij sommigen nog hoog in aanzien staat zagen we bevestigd door bezoekers uit het Hageland, de Kempen en het noorden van Limburg. Het was trouwens ook de eerste maal dat in Vlaanderen een tentoonstelling over deze heilige werd georganiseerd.

Tegen onze verwachtingen in was de Poeselse belangstelling echter matig. Naast de aangekondigde brochure werd ook een luxe-exemplaar van het Donatusbedevaartvaantje verspreid (50 exemplaren) tegen de prijs van 20 fr. Graag ook een woord van dank aan het schoolhoofd de heer Van der Eecken en zijn familie voor de geboden hulp bij het opstellen en afbreken van de tentoonstelling.

A.B.

- *Zondag 20 oktober 1985, lezing door de heer Roger Poelman over „De beul en zijn werk“ in Poeke. Vijfentwintig aanwezigen.*

Ons bestuurslid juffrouw I. Buyse had voor een goed verwarmd zaaltje gezorgd en het was wel nodig op die druilerige zondag.

Vijfentwintig trouwe leden schaarden zich rond de spreker, die als voor-

zorgmaatregel de aanwezigen met een al te teer zieltje of gemoed waarschuwde over de lugubere inhoud van zijn gespreksthema.

Eerst gaf de heer Poelman een algemeen overzicht over het gerecht in vroegere tijden, over strafbare en niet-strafbare feiten in vergelijking met onze huidige opvattingen over geoorloofd niet geoorloofd. Spreker weidde uit over de soorten straffen die voor een bepaalde misdaad van toepassing waren ; hieruit bleef dat valsmunterij goed was voor de strengste straf : levend verbranden in kokende olie.

Deze straffen werden uitgevoerd door de beul en zijn medewerker(s). Het beroep van beul stond sociaal zeer laag aangeschreven, zodat zijn afstammelingen moeilijk een geschikte huwelijkspartner vonden, tenzij hij/zij in het beulmilieu bleven. Zo kreeg men de indruk dat het beroep van beul erfelijk was. Het was echter uit sociale noodzaak dat kinderen van beulen in de „branche“ bleven.

Vreedzaam werd de namiddag besloten met een kopje geurende koffie, door juffrouw I. Buysse klaargemaakt.

J.L.

LEDENLIJST 1985 „HET LAND VAN NEVELE”

Met een zekere fierheid hebben we het genoegen u mede te delen dat onze vereniging voor het eerst sinds haar ontstaan in 1970 de kaap der 400 leden heeft overschreden. Op 20 september namelijk werd de heer Firmin Meerschman uit Zomergem ingeschreven als vierhonderdste lid van onze kring. Tot en met 25 oktober, dag waarop de navolgende lijst werd opgemaakt, steeg ons ledenaantal nog tot 403 leden tegenover 363 leden in 1984. Negentien personen verlieten onze kring doch negenenvijftig nieuwe geïnteresseerden kwamen voor hen in de plaats.

In de navolgende opsomming vermelden we na de naam van de (deel)gemeente steeds het aantal leden in deze gemeente.

NEVELE (200)

HANSBEKE (29) : Bauwens Armand, Bingé Luc, Cleppe Guido, De Baets Juliën, De Boever Pol, De Groeve-Lanclus, Gezusters De Jaeger, De Ruyck Ivan, De Wispelaere Roger, Dhaenens Walter, Gemeentelijke Bibliotheek, Gesubsidieerde Vrije Gemengde School, Gijssels Claire, Haesaert Marc, Langeraert René, Leenknecht Robert, Liestert Jacob, Quintijn Willy, Soens Roger, Vandenberghe Renier, Van der Vennet Guido, Van de Sompel Adolf, Van Dorpe Dirk, Vanoverbeke Marc, Van Parijs Denise, Verledens Eric, Vermeiren Adolf, Verstraete Noël, Walgraeve Raf.

LANDEGEM (45) : Andries Juliën, Banckaert-De Keyser, Bertin Freddy, Bogaert Gerard, Bradt Alex, Apoth. De Beul, De Brabandere G., De Grootte A., De Leu Jan, De Meyer Hilaire, De Paepe André, De Paepe-Verhaege, De Paepe Roland, De Pauw A., De Vleeshouwer-Vermeire, De Volder M., Devreeze Lionel, Dierickx Robert, Gysels E., Hautekeete René, Heynssens D., Heynssens Gilbert, Heynssens Robert, Martens Marianne, Meganck K., Minjauw Georges, Mouton Kris, Ros Valère, Schaeck Guido, Snoeck Irené, Standaert L., Stevens André, Taldeman Johan, T’Hooft Elie, T’Hooft Jules, Union Cecilia, Uyttenhove Walter, Van de Velde A., Van de Velde J., Van de Walle René, Van Kerrebroeck-Deneve, Van Parijs Willy, Van Severen Hans, Van Severen M., Burgemeester Van Speybroeck Antoon.

MERENDREE (25) : Berth Franky, Bouckaert Romain, Cocquyt Raf, Corijn P., De Clercq Victor, De Dapper René, De Meyer Erik, D’Hondt L., D’Hondt-Van Huffel, Lootens Stefaan, Lutens R., Luyssaert Jan, Martens Juliën, Rogiers Piet, Scherpereel J., Smets Philippe, Steurbaut-Debondt, Steyaert Jan, Van den bussche Eric, Vandeputte Rosa, Van de Sompel Gerard, Verhaege Hugo, Verhelst Astère, Verwee Omer, Wissaert Robert.

NEVELE (59) : Bogaert Geert, Bonami Maurice, Apoth. Bouchier, Claeys Tony, Claeys Roger, Cleve Willy, De Graeve Ghislain, Deolet Roger, Depauw Wilfried, Dhaenens Josué, D’Hoker Paul, Dhondt Luc, D’Hooge Daniël, Diaz Willy, Dierickx E., Dobbelaere Ignace, Dossche Albert, Duerinck Alfred, Gemeenteschool, Goedertier Johan, Gorré Walter, Haelvoet Walter, Hautekeete André, Hertoge Hervé, Janssens Antoine, Lootens Maria, Lootens Sylvain, Lootens William, Matthys Jan, Muylle Michel, Rijksbasisschool, Schelstraete Jules, Schepens Fabienne, Steyaert Eric, Tuyt-

schaever-Van Copenolle, Tuytschaever Wim, Van Daele André, Van Daele Antoine, Van de Castele Patrik, Van den Berghe Robert, Van Goethem Daniël, Wwe Van Heirzele, Van Hoe Martin, Van Laer René, Van Maldegem Alex, Van Parijs Gaston, Van Parijs Willy, Van Wouterghem Baziel, Verleysen Frans, Vermaele Luc, Verschraegen Roger, Verstraete Eric, Verstuyft André, Vervaeke Ilbert, Vitse Marc, Vranken Jaak, Wannijn Jan, Wullaert Ben, Wyckstandt Jules.

POESELE (22) : Afschrift Armand, Afschrift Aviel, Blancke Alfons, Bollaert André, Bollaert Jules, Cocquyt Ivan, De Boever Christian, De Paepe Carlos, De Poortere Godelieve, De Waele Marcel, De Wolf August, Maes Michel, Mestdach Adhemar, Steyaert Christian, Van der Eecken Tony, Vaneyghen Jos, Van Kerrebroeck André, Van Nevel Antoine, Van Nevel Firmin, Van Nevel Willy, Van Tornhout Robert, Vlaemynck Albert.

VOSELARE (20) : Boer Abram, Claey-Lavent, Claey Walter, De Boever Jules, De Gheest Roger, Desmet André, De Weirdt Roger, Hemelaer Pieter, Holsbeke André, Kneuvelds Daniël, Lannoo Prosper, Lippens Roland, Martens Ivan, Michiels Marcel, Standaert Emiliën, Steyaert André, Van Oost José, Van Paemel Marcel, Van Quickenborne Franky, Vercruysse Erwin.

AALTER (33)

AALTER (7) : Camerlinckx Jan, De Muer Walter, De Ruyck Lieven, Michiels-Ornelis, Stockman Luc, Thys Maurice, Van de Moortel Maurits.

BELLEM (3) : Deloof Piet, De Weirt Luc, Hoste Ivan.

LOTENHULLE (20) : Boone Antoine, Buysse Gaspar, De Boever Gerard, De Craene L., E.H. De Jaegher A., De Keyser Norbert, Delarue Paula, Deloof Omer, De Meyer Patrick, De Muer Marleen, De Ryckere Ovide, Gevaert Marc, Lannoo Marnic, Robijt Stefaan, Severens Jozef, Soens Robert, Strobbe Arnold, Van der Bauwheede M., Van de Walle René, Van Parijs Luc.

POEKE (3) : Buysse Irène, Claey Anna, Verstraete Maria.

DEINZE (38)

ASTENE (3) : De Vlioger Juliën, Janssens Jan, Naessens Georges.

BACHTE—MARIA—LEERNE (1) : Baron T'Kint de Roodenbeke.

DEINZE (16) : Agneesens Arthur, Bauters Robert, Bouvijn Etienne, De Cock Daniël, De Pestel Raphael, De Ruyck Jacques, De Ruyck Karla, De Smeytere-Van Wouterghem A., De Vos André, De Winter Achiël, Lootens Jos, Maebe Etienne, Moerman Jan, Van Beversluys Germain, Verleyen Walter, Waelkens Maurice.

GOTTEM (1) : Vanden Berghe André.

MEIGEM (7) : De Ketelaere Antoon, Lemmens Paula, Nottebaert Roger, Van der Eecken Roger, Van de Velde Edmond, Van Nevel A., Ysebaert-Succaet.

PETEGEM (1) : Van Lerberghe Martine.

SINT-MARTENS—LEERNE (5) : De Depper Morgan, Dobbelaere Roger, Van den Berge Dirk, Dr. Van den Herreweghen, Van Wassenhove F.

VINKT (2) : Claeys André, Graveel-Goeteyn.
ZEVEREN (2) : Haerens Raymond, Van Steenkiste Gilbert.

GENT (66)

DRONGEN (12) : Cathoir Germain, De Ké André, De Zutter Renaat, Friant Léon, Huys Paul, Martens Gerard, Nuttynck Donald, Van Braeckel Lucien, Van Ghysseghem Roger, Van Meenen Roger, Verbeke Firmin, Verpoest Albert.

GENT (35) : Bellecoste André, Bollingier Leon, Bonnaerens- De Loof, Christaens Monique, De Clercq Jérôme, De Clercq Maria, de Formanoir de la Cazerie, Mgr. De Kesel, Mw. Delie Jean, De Ruyck Dorine, De Ruyck Regina, De Vliieger Maurice, Dhondt Roland, Dierick-De Boever, Fobe Gustaaf, Gyselbrecht Michel, Lemey Julien, Maes David, Martens Albert, Mast Jean, Meyskens Yolande, Schaeck-Denneulin, Schelstraete Carl, Schollier Gilbert, Speeckaert G., Story-Scientia, Tack Annie, Tavernier R., Tuytschaever R., Van Hecke M.T., Van Herreweghen Gerard, Van Hese A., Van Overbeke Henri, Van Rentergem Willy, Verstuyft Dirk.

GENTBRUGGE (4) : De Jaegher J.P., De Smet Walter, Geeraerts H., Heynssens Christiaan.

MARIAKERKE (5) : De Neve Robert, Verbrugge W., Willemot J., Willemot J., Willemot Olivier.

SINT-AMANDSBERG (9) : Deproost André, Dhaenens Jules, Dierick Etienne, Haeseryn R., Martens Octaaf, Schelpe André, Seghers Achiël, Van de Castele Jozef, Van Elslander Antonin.

SINT-DENIJS-WESTREM (1) : Libbrecht Jean.

ANDERE GEMEENTEN (63)

ANTWERPEN (1) : De Keyser Ewald.

BEERNEM (1) : Decraemer Alice.

BRAINE-LE-CHATEAU (1) : Vandam Francis.

BRASSCHAAT (1) : Van Brussel G.

BRUGGE (3) : Debacker Roger, Dedecker Ronald, De Wulf-Heus.

BRUSSEL (4) : Mw Cocquyt Prosper, Fobe Remi, Gemeentekrediet van België, Michiels Marie-Claire.

DE PINTE (4) : Afschrift Chris, De Roo Luc, De Schrijver Armand, Van de Castele E.

DEURLE (2) : De Backere G., Maes Roger.

EREMBODEGEM (2) : Braet André, François Romain.

ETIKHOVE (1) : Van Welden Marijke.

HECHTEL-EKSEL (1) : E.H. Cathoir Adelin.

HEUSDEN (1) : Van de Velde Omer.

HOEILAART (1) : Fobe Francis.

HOFSTADE (1) : Maebe José.

IMPE (1) : Rutsaert Luc.

KNESSELARE (2) : de Lachende Wandelaars, Rysserhove Alfons.

STEUNENDE LEDEN 1985

BRAET André, Erembodegem

DEPAUW Wilfried, Nevele

Notaris DUERINCK Alfred, Nevele

LEMEY Julien, Gent

Dr. VANDEN HERREWEGEN, Sint-Martens-Leerne

VERMAELE Hugo, Merendree

VERLEYSSEN Frans, Nevele

Dr. WANNYN Jan, Nevele

KNOKKE-HEIST (1) : E.H. Van den Heuvel Jozef.
KORTENBERG (1) : E.H. Van der Vennet J.
KRUISSHOUTEM (1) : Lootens Marcel.
LOVENDEGEM (3) : Coppens Romain, Neiryneck W., Steyaert Dirk.
MERCHTEM (1) : Biesemans Fons.
MERELBEKE (4) : De Blaere Robert, Van de Voorde Antoine, Van Parijs Lucien,
Van Yperen André.
MERKSEM (1) : Verrycken Alice
MOERZEKE (1) : Laget Werner.
NALINNES (1) : Fobe Philippe.
OUDEGEM (1) : E.H. Smesman Octaaf.
PITTEM (1) : Vermaete Luc.
RUISELEDE (1) : Claeys Hubert.
SAINT-GHISLAIN (1) : Dr. Dubois.
SCHILDE (1) : Hertoge Antoine.
SEMMERZAKE (1) : Malfait Jacques.
SINT-MARTENS-LATEM (1) ; Van den Abeele Raf.
TIELT (3) : Gernaey M., Kersse R., Neyt Luc.
VURSTE (1) : De Keyser Solange.
WETTEREN (1) : Fobe A.
WONDELGEM (1) : Dhaeyere-Colpaert.
ZEVENEKEN (1) : Vispoel Albert.
ZOMERGEM (7) : Claeys Robert, De Buck J., Deene G., Dhaenens André, Laget Staf,
Meerschman Firmin, Mestdagh Etienne.
ZULTE (1) : Lefevre Eddy.

BUITENLAND (3)

NEDERLAND (1) : B.F.I.M. Kooyman (Utrecht).
NOORWEGEN (1) : Rogge Roger (Oslo).
ZWITSERLAND (1) : Daneels Axel (Cappet).

André Bollaert
Penningmeester

INHOUD

M.T. VAN HECKE, O.G. WILLEMOT, Jan-Baptiste Van Overbeke, burgemeester van Hansbeke (1847-1860) en zijn nakomelingen (deel 2)	169
A. JANSSENS, Industrieel Erfgoed (IV) : Tabaksfabriek Van der Cruyssen, Nevele	187
J. VAN DE CASTEELE, Grafsteen van een heer van Nevele te Bologna	202
A. STROBBE, „Kopje-dek” in Lotenhulle : een heemkundig dessert	209
Voor u gelezen	210
Verslagen	211
Ledenlijst 1985 „Het Land van Nevele”	215

Voorzitter en voorzitter redactieraad :

J. LUYSSAERT
Veldestraat 26
9841 Nevele-Merendree

Ondervoorzitter :

J. VAN DE CASTEELE
A. Rodenbachstraat 74
9110 St.-Amandsberg

Secretaris :

P. D'HOKER
Biebuyckstraat 2
9850 Nevele

Penningmeester :

A. BOLLAERT
Beentjesstraat 24
9850 Nevele-Poesele

Bibliothecaris :

L. DE RUYCK
Sterrewijk 38
9880 Aalter

Bestuursleden :

A. BAUWENS, Kapellestraat 58, 9842 Hansbeke
I. BUYSSE, Knokstraat 12, 9880 Aalter-Poeke
Y. DE VOS, Kalkhofstraat 7, 9800 Deinze
D. D'HOOGHE, Langemunt 58, 9850 Nevele
D. HEYNSSSENS, Bovenstraat 12, 9840 Landegem
A. JANSSENS, A.C. Van der Cruyssenstraat 60, 9850 Nevele
L. LAVENT, Moerstraat 16, 9850 Vosselare
R. LEENKNECHT, Reibroekstraat 16, 9842 Hansbeke
M. MICHIELS, Langemunt 104, 9850 Vosselare
G. SCHAECK, Vosselarestaat 16, 9840 Landegem
A. STROBBE, Lokouter 5c, 9880 Aalter-Lotenhulle

